

vergadering **C96**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 11 januari 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het stijgende aantal zelfmoorden bij landbouwers – 660 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Bart Dochy aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een eerlijke prijs voor het telen van gezonde voeding – 814 (2022-2023)	7
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de toekomst van nieuwe genoomtechnieken zoals crispr-cas9 – 895 (2022-2023)	11
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het voorstel van richtlijn van de Europese Commissie rond de certificering van koolstofrechten – 896 (2022-2023)	15
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanhoudende vogelgriep – 971 (2022-2023)	18
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de uitkoopregeling voor varkensboeren – 983 (2022-2023)	21
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het ontbreken van een goedkeuring door de Vlaamse Regering van het Vlaams Strategisch Plan van het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 1006 (2022-2023)	26
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het opkopen van landbouwgronden door Colruyt – 1016 (2022-2023)	33

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het stijgende aantal zelfmoorden bij landbouwers – 660 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Beste collega's, vooreerst mijn beste wensen voor een gezond en gelukkig 2023. Het is een cliché, maar de gezondheid blijft natuurlijk van het allerhoogste belang. Wat niet te koop is, moet je wensen aan de mensen. Ik wens iedereen een ijzersterke gezondheid voor een goed, actief en onbezorgd jaar. Dat laatste is natuurlijk een parafrase.

De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ook van mijnentwege voor iedereen een gezond en gelukkig 2023.

Minister, wij hebben in het verleden in deze commissie en in de plenaire vergadering al verschillende keren gesproken over het actieplan Welbevinden. Het werd, dacht ik, half mei 2022 gestart, ongeveer een halfjaar geleden. Iedereen kan de schriftelijke neerslag van mijn vraag lezen. Ik veronderstel ook dat iedereen die gelezen heeft. Daar staat wat dit actieplan inhoudt. Ik zal het niet volledig voorlezen. Iedereen weet wat de bedoeling is.

Minister, u hebt het nogal vaak in uw antwoorden op vragen over bepaalde landbouwdossiers, zoals het stikstofplan en het mestactieplan (MAP) en dergelijke, over het actieplan Welbevinden en over hoeveel aandacht u daaraan wenst te besteden. Dat is natuurlijk een goede zaak. Ik weet wel dat geen enkel actieplan ook maar één zelfmoord, één suicide, kan vermijden. Dat is onvermijdelijk. Het is niet de schuld van het actieplan dat dat wel of niet gebeurt. Toch was er in november alweer een landbouwer die besloot om zichzelf van het leven te beroven. Een collega-landbouwer was daar erg door aangeslagen. Ik citeer hem: "Weer een collega waar de veerkracht gebroken is door het kille pestbeleid waar de landbouwsector mee te maken krijgt. Verbijsterd en verbouwereerd. Wat een trieste tijden."

Men zou kunnen zeggen dat zelfmoorden ook in de maatschappij gebeuren. Ik ben daar zelf al een tweetal keren mee geconfronteerd, in mijn vriendenkring en ook in mijn familie. Ik weet dus wat het is. Het heeft meestal te maken met de mentale toestand van de mens. Maar hier wordt toch duidelijk gezegd wat de oorzaak, de aanleiding is: "het kille pestbeleid" waarmee de landbouwsector wordt geconfronteerd.

We hebben hier al verschillende keren kunnen vaststellen dat het aantal zelfmoorden bij de landbouwers of in de landbouwsector gemiddeld hoger ligt dan bij de bevolking als dusdanig. Onder andere daarvoor werd Boeren op een Kruispunt opgericht. Mijn fractie heeft dat van in den beginne – en voorzitter, u zult daarvan kunnen getuigen – altijd gesteund.

Minister, wat zijn de afgelopen maanden de reacties geweest vanuit de landbouwsector op het actieplan Welbevinden? Hoe wordt er gereageerd? Welke input krijgt u daarover? Welke lessen werden hier reeds uit getrokken? Hoe evalueert u zelf het actieplan? Moet het worden bijgestuurd? Kan er nog iets worden verbeterd? Wat moet er nog concreet worden verwezenlijkt?

Welke van de engagementen, zoals ze in de schriftelijke neerslag stonden vermeld, zijn reeds volledig afgelopen? Hoe evalueert u dit? Moeten bepaalde zaken worden herhaald?

Wat zijn de concrete resultaten die de afgelopen en lopende engagementen reeds met zich meebrachten? Acht u deze resultaten bevredigend?

Zijn er, sinds de voorstelling van het actieplan in mei 2022, nog nieuwe voorstellen van engagementen gekomen? Zo ja, welke waren die precies, en zullen deze dan ook worden toegevoegd aan de lijst van engagementen?

De vraag naar de financiële steun aan Boeren op een Kruispunt hoort thuis in de begrotingsbespreking. Die vraag komt elk jaar terug. Ik heb hem er toch maar bij gezet. Ik denk dat er altijd vraag is naar meer budget voor Boeren op een Kruispunt. Hoe jammer het ook is dat we dat moeten doen.

Acht u het opportuun om een duidelijker zicht te creëren over het aantal suïcides in de landbouwsector en om te proberen deze cijfers in kaart te brengen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, vooreerst de allerbeste wensen en een goede, fijne, constructieve samenwerking in het belang van onze land- en tuinbouw.

In november van vorig jaar is het actieplan uitvoerig aan bod gekomen in deze commissie. Daar werd door het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) uitgelegd hoe het plan tot stand is gekomen en hoe een heel aantal actoren hierin hun lopende en geplande acties hebben weergegeven. U weet dat, u hebt ernaar verwezen. Het actieplan heeft er vooral voor gezorgd dat de noden veel beter in beeld zijn gekomen, want het is een sector waar die niet altijd even goed belicht zijn geweest. De problematiek heeft daar terecht de noodzakelijke aandacht gekregen en er is voor iedereen de mogelijkheid om de lopende en geplande initiatieven beter af te stemmen op de noden uit de studie die ILVO daaromtrent gemaakt heeft.

Er worden initiatieven en ideeën naar voren geschoven waarmee administraties, erfbetreders en landbouworganisaties aan de slag kunnen. Het is in het algemeen belangrijk om veel sneller signalen daarrond op te pikken en er voelsprietten voor te ontwikkelen. Oog hebben voor signalen, vaak onbewust uitgestuurd door de landbouwer, die aangeven dat het niet goed gaat, moet meer aandacht krijgen. Het is op dat moment aan de erfbetreders om in actie te schieten. Door te luisteren, begrip te tonen en de landbouwer erop te wijzen dat er wel degelijk steunmogelijkheden en organisaties zijn, zoals Boeren op een Kruispunt, waarbij men terecht kan met zijn of haar verhaal.

Tijdens de commissievergadering van eind september werd aangegeven op welke manier het actieplan een vervolg zal kennen. Vanaf 2023 zal het Vlaams Ruraal Netwerk hierin een belangrijke rol opnemen. Op regelmatige basis zal dat netwerk een moment organiseren waarbij er op een bepaald thema uit het actieplan zal worden ingezoomd. De acties die daar verband mee houden, zullen dan op dat ogenblik onder de aandacht worden gebracht. Op basis van deze netwerkmomenten zal gaandeweg een netwerkorganisatie tot stand komen met de organisaties die het welbevinden van de land- en tuinbouwer willen ondersteunen.

Ik zal met mijn diensten de vinger aan de pols houden bij de verschillende organisaties en acties. Voor initiatieven waar we als overheid zelf betrokken zijn, zullen we ook bijsturen indien dat nodig is.

Enkele van die engagementen wil ik in het kader van uw vraag toch even aanhalen en accentueren.

Eerst en vooral zijn er de webinars rond suïcidepreventie. In de loop van de maanden augustus en september heeft het centrum voor suïcidepreventie op

initiatief van het Departement Landbouw en Visserij een aantal webinars gegeven over hoe je als omgeving attent kunt zijn voor signalen van zelfdoding en hoe je in gesprek kunt gaan met iemand die over zelfdoding praat en daar gedachten over heeft.

Met deze webinar werden handvatten aangereikt om signalen te kunnen herkennen en om in gesprek te kunnen gaan. Ik besef heel goed dat dit geen evidentie is. Onderzoek toont echter aan dat iedereen kan bijdragen in suicidepreventie zonder een professionele hulpverlener te zijn. Een luisterend oor is vaak al heel belangrijk. We hebben deze webinars niet zomaar georganiseerd. We zijn ons er heel goed van bewust hoe zwaar de land- en tuinbouwers het vandaag te verduren hebben. U hebt er meermaals naar verwezen.

Dan is er de loopbaanbegeleiding voor landbouwers. De land- en tuinbouwers hebben begin november een nieuwsbrief ontvangen met meer informatie omtrent loopbaanbegeleiding. Hiermee willen we vooral preventief inzetten op het welbevinden van de landbouwers door hen te ondersteunen bij hun loopbaan en andere vragen die mogelijk zijn binnen het toepassingsgebied van de loopbaancheque. Op de website van VDAB is een specifieke pagina voor landbouwers opgezet waar zij loopbaanbegeleiders in hun buurt kunnen vinden die zich hebben geëngageerd om landbouwers hierin te ondersteunen. Op die manier hopen we de drempel naar loopbaanbegeleiding te kunnen verlagen.

Tenslotte is er het welbevinden in projectoproepen demonstratieprojecten. In de recente oproep demonstratieprojecten werd mentale veerkracht als thema opgenomen. Hierover werden concreet twee projecten opgenomen.

Ik kom tot uw vraag naar de concrete resultaten en de lopende engagementen. U weet dat het actieplan er is sinds mei vorig jaar. Het spoorde samen met mijn aantreden. Vandaar dat ik er vaak naar verwezen heb. De bekendmaking van het actieplan welbevinden was een van mijn eerste publieke optredens. Het is op die enkele maanden tijd nog te vroeg om een grondige evaluatie te maken en de resultaten daarvan te kennen om uitspraken te doen of ze al dan niet al significante effecten hebben in de verbeterende zin. Dat vraagt tijd. Maar ik onderschrijf absoluut het belang daarvan en ik wil het nauw blijven opvolgen en monitoren, samen met Boeren op een Kruispunt. Er zijn immers nog heel wat factoren en onzekerheden die vandaag enorm wegen op het mentale welzijn van onze land- en tuinbouwers: de hoge energiekosten, de marktverstoring als gevolg van de oorlog in Oekraïne en de ongerustheid over belangrijke dossiers die op dit ogenblik op de tafel van de Vlaamse Regering liggen. Die werken niet bepaald welzijnsbevorderend. Ik ben mij daar zeer goed van bewust.

Ik vind dat we vanuit het beleid en als samenleving veel meer met een waarderende stem over land- en tuinbouwers mogen spreken. We beschouwen goedkoop, veilig en milieuvriendelijk voedsel als te vanzelfsprekend, maar houden daarbij totaal geen of onvoldoende rekening met de vaak moeilijke omstandigheden waarin de Vlaamse landbouwers dat voor ons, dag in dag uit, produceren. Daarom wil ik aan de verbindende rol tussen de boer en de burger in het kader van de voedselstrategie veel aandacht besteden. Dat is een heel belangrijk element.

We moeten zien dat het ideaalbeeld dat sommige mensen voor ogen hebben strookt met de realiteit waarin er moet worden gewerkt. Dat er een transitie gaande is, dat weten we allemaal. We onderschrijven de noodzaak daartoe. De milieudoelen zijn belangrijk en die moeten collectief gehaald worden, dat klopt. Maar zo'n pad van verandering, waarop die landbouwer zich vandaag begeeft, is uiteraard bij uitstek een pad dat de nodige tijd en ondersteuning vraagt. Dat is niet iets wat je snel op een drafje kunt realiseren, toch niet als de sociale en economische realiteit ook een factor is waarmee je rekening wilt houden. Dat is trouwens

geen louter Vlaams probleem, collega's; we zien dat ook in de ons omringende landen.

Moet het nog gezegd: de land- en tuinbouwers zetten zich met hart en ziel in voor ons dagelijks voedsel. Ze doen dat dag in dag uit, vaak met het hele gezin. Daarom vraag ik, bij stakeholders, op de regering of hier in het parlement, uitdrukkelijk aandacht en respect voor de land- en tuinbouwer, en voor het gezin dat erachter gaat.

Ik behandel nu uw vijfde vraag, collega. In de aanloop naar het actieplan zijn er nog enkele concrete engagementen toegevoegd, bijvoorbeeld rond het doorverwijzen naar de bestaande zorg- en hulpverlening. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan het engagement van Domus Medica dat ook tijdens de voorstelling van het actieplan aan bod is gekomen. Ze zullen hun leden via hun nieuwsbrief sensibiliseren om aandacht te hebben voor de land- en tuinbouwers die bij hen op consultatie komen en informatie meegeven over Boeren op een Kruispunt als mogelijke doorverwijzing. Netwerkmomenten rond bepaalde thema's zullen mogelijk ook aanleiding geven tot nieuwe engagementen die inspelen op dat thema.

Het is ook belangrijk om op te merken dat je in regio's waar er in Vlaanderen een grotere concentratie aan land- en tuinbouwers zijn – ik denk aan de Kempen, Noord-Limburg en andere regio's, ook West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen – ziet dat de lokale zorgnetwerken er spontaan meer aandacht voor hebben. Dat is goed. Ze worden ook door ons ondersteund.

Dan wat de financiële steun betreft: er is een substantiële verhoging gebeurd van het budget aan Boeren op een Kruispunt. Het gaat om een bedrag van om en bij 1,4 miljoen euro extra.

Er zijn voor België of Vlaanderen op dit moment geen gegevens beschikbaar over zelfdoding bij de verschillende beroepsgroepen, dus ook niet specifiek voor land- en tuinbouwers. We hebben er wel met collega Crevits over gesproken. Er is op dit ogenblik een onderzoek besteld om de suïdecijfers van verschillende beroepsgroepen beter te kunnen opvolgen, dus ook de land- en tuinbouwers. Dat zullen we opnemen in het Vlaams actieplan voor suïcidepreventie. Elke zelfdoding is er een te veel en elke zelfdoding in de land- en tuinbouwsector raakt ons allemaal. Daarom vind ik preventief beleid, zoals de ondersteuning van het welbevinden van land- en tuinbouwers via de acties die we met het plan ondernemen, uitermate belangrijk. Ik hoop hieraan, samen met jullie, te kunnen bijdragen, onder andere door het ondersteunen van Boeren op een Kruispunt. Ik hoop dat dit op termijn een positief effect kan hebben en dat de preventie daarrond effect heeft op de cijfers, die veel te hoog zijn en moeten dalen, wat mij betreft.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, dank u wel voor uw omstandige antwoord. Ik kan er zeker achter staan. Suïcide, om het even waar in de maatschappij, is een moeilijk onderwerp om onze werkzaamheden mee te starten. We moeten daar inderdaad blijvend aandacht voor hebben. U hebt een aantal extra initiatieven aangekondigd: webinars, loopbaanbegeleiding, demonstratieprojecten. Maar de kwestie is of we met al deze nieuwe initiatieven en de aandacht die u wilt besteden aan het welbevinden van de landbouwers, iedereen bereiken. We weten allemaal dat landbouwers meestal gesloten mensen zijn die vooral bezig zijn met hun job en met hun bedrijf. Sommige landbouwers zijn via dergelijke initiatieven moeilijk te bereiken. Daarom moeten de omgeving, de erfbetreders, zoals u ze noemt, en ook de huisdokters proberen om die signalen op te vangen. Dat is niet evident.

Ik zeg het nogmaals – en het doet een beetje pijn het te zeggen –, maar ik heb er zelf ervaring mee, zowel in mijn vriendenkring als in mijn familie. Het is niet altijd

evident om die signalen op te pikken. Bij de gevallen die ik heb meegemaakt, zie je pas achteraf wat het is geweest. Het moet dus de betrachting zijn om zoveel mogelijk mensen te betrekken.

U verwees naar het suïcideactieplan van minister Crevits van Welzijn. Dat overlapt elkaar misschien wat. Het zou niet slecht zijn om te proberen om de cijfers per beroepscategorie te verzamelen. Dat kan een tool zijn om specifiek gericht op bepaalde beroepscategorieën acties of beleid te voeren.

Ik ben blij dat u zegt dat het pad van de verandering niet snel-snel moet worden bewandeld, dat we in een transitie zitten. Ik zeg ook altijd dat we rekening moeten houden met de sociaaleconomische realiteit. Je kunt niet van vandaag op morgen van mensen verwachten dat ze zomaar switchen en aan allerlei nieuwe regelgevingen voldoen. We zullen dat debat ongetwijfeld, misschien zelfs deze namiddag, nog eens voeren.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Sintobin, het is cruciaal dat we als samenleving zoveel mogelijk onze voelsprietten ontwikkelen voor signalen waarmee mensen aangeven dat ze een probleem hebben, een mentale uitdaging voor zichzelf. We moeten dat oppikken en we moeten daarmee aan de slag. We mogen dat zeker niet negeren. Ik besef maar al te goed dat het voor diegene die leeft, woont en werkt in de omgeving van een landbouwer die dergelijke signalen uitzendt, niet evident is om daar gepast mee om te gaan. We moeten ook daar de nodige aandacht aan besteden, opdat die mensen dat gepast zouden kunnen neerleggen bij de hulpverleners, die daar in hun relatie met die land- en tuinbouwers op hun beurt gepast mee kunnen omgaan.

Ik bevestig dat vanuit het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP) is voorgesteld om een onderzoek naar suïcide bij verschillende beroepsgroepen op te nemen in het nieuwe Vlaamse actieplan. Dat zullen we verder met collega Crevits bespreken. Het Vlaamse actieplan, dat u kent, is op dit ogenblik nog niet definitief. Het is wel de bedoeling dat we dat voor de verschillende beroepsgroepen beter in kaart kunnen brengen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Dochy aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een eerlijke prijs voor het telen van gezonde voeding – 814 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Arnout Coel

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (cd&v): Voorzitter, minister, collega's, op de Vlaamse voedseltop is er recent een interessant en actueel thema geweest. Daar werden drieduizend boterhammen uitgedeeld door landbouwers die daarmee de aandacht wilden vestigen op de problematiek van de rechtszekerheid van de bedrijven, de gezondheid van lokale producten en de manier waarop de landbouwer in de markt en de marktomstandigheden staat.

De retail speelt een heel belangrijke rol in het vermarkten van de land- en tuinbouwproducten. We stellen vast dat een prijsverhoging in de retail voor ongezonde voeding op een eenvoudige manier bij de publieke opinie verdedigd kan worden omdat dan eventueel de marges stijgen voor de ongezonde producten terwijl misschien de omzet in dezen daalt.

Maar, minister, voor gezonde voeding zoals verse groenten krijgen we vaak geen prijsstijgingen omdat men die producten effectief wil promoten en ervoor wil zorgen dat die zeer toegankelijk zijn voor de consument, zeker in een periode waarin de koopkracht van de gezinnen onder druk staat. Dat betekent dat de producent voor die gezonde producten, waar de mensen het meest toegang toe zouden moeten krijgen, wat wordt versterkt door de prijs te verlagen, extra onder druk komt. Voor de gezonde producten krijgt de producent eigenlijk een zwaardere prijsdruk dan voor minder gezonde producten. Dat zorgt dan ook voor stijgende kosten voor gezonde voeding.

In Nederland is er blijkbaar een evenwichtiger beleid in de marge tussen de retailer, de verwerker en de teler. De winsten worden correcter verdeeld onder de diverse spelers. De consument betaalt een eerlijke prijs voor gezonde voeding. In België wordt de prijs voor gezonde voeding laag gehouden, wat de marge sterk onder druk zet.

Minister, hoe staat u tegenover de prijsproblematiek in de keten van gezonde voeding? Hoe kan ervoor worden gezorgd dat de consument een eerlijke prijs zal betalen voor gezonde voeding maar ook dat onze telers doorheen de keten daarvoor een eerlijke prijs ontvangen? Zijn er daaromtrent eventueel initiatieven lopende? Is er overleg mogelijk of gepland met de sector om deze patstelling te doorbreken?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Dochy. Ten aanzien van de maatschappij leveren landbouwers zowel private goederen als publieke diensten. In tegenstelling tot publieke diensten, zijn private goederen uitsluitbaar en exclusief van aard waardoor consumenten vrijwillig bereid zijn om te betalen voor deze goederen.

Sinds de hervormingen van het Europees gemeenschappelijke landbouwbeleid in de periode 1992-2005 komt de overheid niet langer tussen in de marktprijsvorming van private goederen die landbouwers produceren. Dit wordt sindsdien aan de markt zelf overgelaten, net zoals dat ook gebeurt voor andere private goederen die uit de secundaire of tertiaire sectoren komen. Of met andere woorden: de wetmatigheden van de markteconomie gelden sindsdien voor iedereen, dus ook voor de landbouwsector.

Maar dat neemt niet weg dat de overheid toch nog altijd een zekere rol opneemt. Aangezien de agrovoedingsmarkt gekenmerkt wordt door vele en doorgaans kleine producenten en weinig doorgaans grote aankopers, is er sprake van een onevenwichtige machtsverhouding waardoor er nog altijd nood is aan een specifiek kader waarin de onderhandelingen tussen verkopers en kopers moeten plaatsvinden.

Dat kader bestaat onder meer uit een verbod op meerdere oneerlijke handelspraktijken en op uitzonderingen op de mededingingsregels voor landbouwers die zich verenigen en/of collectief vermarkten.

Wanneer we over een eerlijke prijs spreken, is het altijd wat moeilijk om dat exact te duiden. Voor u en mij is dat waarschijnlijk een kostendekkend verhaal dat ook enige marge biedt als return voor de geleverde arbeid en het geïnvesteerd kapitaal.

De productiekosten zijn echter sterk verschillend van bedrijf tot bedrijf, waardoor een bepaalde marktprijs voor het ene bedrijf eerlijk kan zijn terwijl diezelfde prijs voor een ander bedrijf op dat ogenblik misschien oneerlijk is. Wat is dan de eerlijke marktprijs voor dat product? En is die eenheidsprijs dan wel eerlijk voor een bedrijf dat uitmuntend presteert ten opzichte van een concurrent waar er minder ondernemerschap aan de dag wordt gelegd?

Mocht een bepaalde prijs gegarandeerd zijn voor alle landbouwondernemingen, dan loert bovendien overproductie om de hoek. Want ongeacht de omvang van de marktvraag zal elke landbouwer blijven produceren aangezien hem een prijs wordt gegarandeerd waarbij al zijn kosten gedekt zijn. Dan is er geen prikkel meer om de productie af te stemmen op de vraag, waardoor overschotten dreigen, zoals we dat in het verleden reeds gekend hebben.

Daarom denk ik dat het beter is om te kiezen voor de term 'eerlijke prijsvorming'. Daarmee zeggen we niets over het prijsniveau op zich, maar wel over de manier hoe die tot stand komt. Wanneer de prijsvorming op een eerlijke manier gebeurt, hebben individuele ondernemers langs de beide kanten van de verhandeling de kans om performant te werken en daardoor hun marge te vergroten.

Om de onevenwichtige machtsverhouding tussen die enkele grote afnemers en die vele kleine producenten minder te laten spelen, kunnen coöperaties en producentenorganisaties een belangrijke rol spelen, zo ook de brancheorganisaties.

Dan behandel ik uw derde en vierde vraag over lopende initiatieven en overleg met de sector.

Er zijn een heel aantal belangrijke elementen om de prijsvorming gunstig te beïnvloeden. Het zijn, onder andere, het onderscheidend vermogen van het product verhogen naar kwaliteit of smaak, het collectief onderhandelen over de prijs waarbij men zich niet meer uit elkaar laat spelen als individuele verkopers. Dat is een niet onbelangrijk gegeven. Er is ook de collectieve aanbodsturing, de 'dedicated supply chain' – dat is een bevoorrechte verkoper-koperrelatie sluiten –, elementen die de marktvraag aanwakken zoals de promotie en het openen van nieuwe markten, het verlagen van de inputkosten en/of schaalverandering, precompetitieve afspraken, prijsrisicobeperking, de bedrijfseconomische boekhouding voeren en van daaruit meer inzicht krijgen in de kostenopbouw van de eigen productie en efficiëntiewinsten.

In het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) stimuleren we diverse van de hierboven aangehaalde maatregelen. Ook binnen de Vlaamse voedselstrategie Go4Food is hier aandacht voor in de derde pijler 'Voluit voor een veerkrachtige voedsel economie'. Concreet zijn er twee strategische doelstellingen die hierop ingaan. Het gaat concreet over strategische doelstelling 20, met name over 'Samenwerking en vertrouwen in de keten versterken' en strategische doelstelling 12 'Een eerlijke prijsvorming voor de primaire producent realiseren'.

Daarnaast hebben we ook een specifieke voedseldeal, wat een hefboomactie is op basis van de strategie, om samen met partners rond een eerlijke prijsvorming te werken. Op de website van het Departement Landbouw en Visserij kunt u alle info over deze voedseldeal terugvinden. De prijsvorming is dan ook een wederkerig onderwerp in mijn gesprekken met de sector, zowel gesprekken met landbouwers, als met bedrijven uit de agrovoedingsketen.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (cd&v): Minister, dat is inderdaad een hele resem elementen die daarop betrekking hebben. Maar u begrijpt de essentie van mijn vraag. Het gaat over de verse producten die in winkelrekken aan goedkope prijzen worden aangeboden, een stuk terecht om promotie te maken, waardoor voor deze productie, nog minder dan voor andere producten, de extra kosten voor de productie kunnen worden doorgerekend.

Dat betekent dat je voor de paradox komt te staan dat net die gezonde producten die lokaal worden geproduceerd, een veel grotere prijsdruk krijgen ten aanzien van de retail, dan die producten die minder onder die categorie vallen. Dat is een

bekommernis. Ik begrijp uw suggestie naar producentenorganisaties en eerlijke prijsverdeling binnen de keten, maar dat blijft nog altijd een zeer futuristisch verhaal, vooral de eerlijke prijsverdeling. Het is belangrijk om tools te vinden om dat extra vast te nemen. Differentiatie naar producten is mogelijk, maar het is inderdaad een problematiek voor alle, door onze landbouwers geproduceerde, producten.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dit is een belangrijke vraag. We komen altijd op hetzelfde terug: hoe krijgen we een correcte verdeling binnen de keten. Dat is de problematiek. Anderzijds zegt u dat de prijs laag is. Er is vandaag veel bezorgdheid over de prijs van voeding, vooral gezonde voeding. We vinden het belangrijk dat de consumptie van gezonde producten, diverse groenten en fruit, constant blijft en, als het kan, nog toeneemt. Dat geldt zeker voor onze kinderen, zij moeten leren gezond te eten. We hebben een landbouw die die producten kan aanleveren. In de prijs van die producten zit ook btw. Dat is, dat weet ik, onze bevoegdheid niet, maar we pleiten al een tijdje voor het afschaffen van de btw op groenten en fruit, precies om de bevolking te stimuleren om gezonde producten aan te kopen.

Ik weet dat in de huidige context aan dit fundamentele probleem niets zal wijzigen, maar hopelijk komt er wat meer marge voor de producent om een aanvaardbaarder of correcter deel van de prijs of van de marge te nemen. Ik steun uw pleidooi om naar een betere verloning voor de producent te zoeken. Anderzijds is er ook de bezorgdheid naar onze bevolking toe, om die gezonde producten op een goedkope manier bij hen te krijgen, zodat zij er volop kunnen van genieten.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): In het kader van de zoektocht naar een duurzame toekomst voor onze Vlaamse land- en tuinbouwers is de correcte en eerlijke prijs voor een duurzaam en voedselveilig product een fundamenteel onderdeel van het totale debat. De landbouwers zijn nog altijd prijsnemers, geen prijszetters. Er is al heel lang een onevenwicht in de keten. Onze landbouwers leveren veel inspanningen op het vlak van duurzaamheid, dierenwelzijn en gezondheid, en dus ook op het vlak van voedselveiligheid. Die inspanningen hebben nu eenmaal een prijs. Daar krijgen zij op dit moment onvoldoende waardering voor terug.

De strijd om de consument die de supermarkten nu voeren, neemt soms hallucinante proporties aan, met soms heel onrealistische promoties. Dat zien we vandaag in de media en in de reclameblaadjes die we allemaal krijgen. Ik bezoek heel wat landbouwbedrijven. Bij de landbouwers is dat echt wel een gespreksonderwerp. Zij hebben het niet over de subsidies, maar wel over de correcte en eerlijke prijs voor het product dat zij met hart en ziel produceren. Daar liggen zij letterlijk wakker van. We spreken daarover al heel lang in deze commissie, maar er is in de loop der tijden bijzonder weinig veranderd.

Minister, het ketenoverleg is nog altijd gebaseerd op vrijwilligheid. Ziet u een mogelijkheid om binnen dat ketenoverleg meer stokken achter de deur in te bouwen?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, het is heel raar. We hebben een probleem met de fossiele energie. We zitten met alternatieve energie. Maar voeding is ook energie, om ons te laten draaien. Het is natuurlijk heel belangrijk dat we dat op een gezonde manier doen, maar met de prijszetting staat of valt het geheel. Er zijn groeperingen die proberen om een betere afzet te krijgen. Vanuit de bevoegdheid van de Vlaamse minister moeten we een teken geven dat er mogelijkheden in zitten, dat onze Vlaamse landbouw kan worden ondersteund door

maatregelen waardoor de prijszetting op een normale manier kan gebeuren, zodat ze niet enkel en alleen worden ingezet om promoties in ketens te voeren.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Heel algemeen, collega's, denk ik dat het voor ons allemaal duidelijk is dat het cruciaal is dat er een collectief besef is bij alle spelers dat als wij willen dat er in de toekomst nog gezonde voeding en groenten worden geproduceerd die qua kwaliteit tot het allerbeste behoren, dat een correcte prijs daar gewoon een noodzakelijke voorwaarde voor is. Een correcte prijs leidt tot een rendabele land- en tuinbouw. Daar zijn we ons allemaal heel goed van bewust. Tot nu toe is het bijzonder moeilijk om dat in die keten af te dwingen en te garanderen. Dat weten we ook. Dat is een van de intenties van de brancheorganisaties geweest, om geen vrijblijvende babbels rond te tafel te hebben maar om daar effectief werk van te maken. Wij kunnen niets anders doen dan collectief, met z'n allen, daarop te blijven hameren en daarop te blijven wijzen. Dat is mijn verantwoordelijkheid. Maar ik steek daarvoor ook de hand uit naar jullie allen, om dat meer te kunnen afdwingen in functie van de lokale productie van gezonde voeding en van de rendabele land- en tuinbouw die we allemaal voor ogen hebben. Alle instrumenten daarvoor zijn voor mij goed. Die kunnen zeker besproken worden. Er wordt verwezen naar de btw op federaal niveau. U weet dat dat deel is van het grote fiscale plan van mijn goede collega Van Peteghem. Wij ondersteunen en onderschrijven dat zeker.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (cd&v): Dank u wel, ook voor de aandacht en de steun van de leden in deze commissie. Maar het blijft toch pijnlijk om te zien dat er bijvoorbeeld tussen groothandels, voedingsketens en andere soms een prijzenslag wordt geleverd in verse producten. Of het nu om vlees of groenten gaat, het is hetzelfde: wanneer men elkaar de loef wil afsteken door op een goedkope manier groenten, fruit, vlees of verse producten, die dan meestal lokaal worden geproduceerd, aan de man te brengen op basis van de prijs, doet dat altijd pijn. Eigenlijk zou het kwaliteitsproduct daar moeten primeren en zou het element kwaliteit in promoties van een grotere waarde moeten zijn dan het element prijs. Wanneer men 'bradeert' met de prijzen, is het enige slachtoffer de primaire producent.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de toekomst van nieuwe genoomtechnieken zoals crispr-cas9 – 895 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, zo nieuw zijn de technieken in kwestie onder-tussen al niet meer. Vandaag de dag zijn de uitdagingen voor de Vlaamse land- en tuinbouwers op vele vlakken groot, ook wat gewasbescherming en pesticidegebruik betreft. Om tegemoet te komen aan de eisen uit onder andere de biodiversiteitsstrategie, de farm-to-forkstrategie en de Pesticiderichtlijn, werken we in Vlaanderen met het Actieplan Duurzaam Pesticidegebruik 2023-2027. Dat plan maakt deel uit van het nationale actieplan en is sterk toegespitst op opleiding, inspectie, informatie, bewustwording en aankondigingen. Ook de geïntegreerde gewasbescherming maakt daar deel van uit: minder chemische gewasbescherming, meer gewasbescherming die ook in biolandbouw is toegestaan, bloemenstroken, bufferstroken, precisielandbouw en mechanische onkruidbestrijding. Via het

gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) worden vele van die zaken ook financieel ondersteund.

Daarnaast is het echter ook belangrijk dat we ruimte laten voor innovatieve oplossingen, zoals nieuwe genomotechnieken en met name crispr-cas9. Deze versnelde vorm van het natuurlijke proces van plantenveredeling zou tot resistente planten kunnen leiden, die bijvoorbeeld minder gewasbeschermingsmiddelen nodig hebben, beter bestand zijn tegen droogte of minder mestinput voor de groei vereisen. De discussie hier rond gaat al enige tijd mee en gaat terug tot het arrest van 2018 van het Hof van Justitie van de Europese Unie dat oordeelde dat de nieuwe genomotechnieken onder de stringente ggo-regels moeten vallen. Dat is toch wel een forse rem op innovatie en vooruitgang in de sector. Nochtans verschilt crispr-cas grondig van ggo-technieken omdat er geen vreemd genetisch materiaal in het DNA van de plant wordt ingebracht. De Europese Commissie heeft aangekondigd dat ze in het tweede kwartaal van 2023 met een voorstel hieromtrent zou komen.

Minister, ook u erkent het belang van deze technieken in uw beleids- en begrotingstoelichting (BBT) 2023 en geeft aan dat het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) de afgelopen jaren de nodige expertise opbouwde rond het thema, samen met partners in binnen- en buitenland. Het is belangrijk hier verder op te blijven inzetten, aangezien de techniek zowel op het vlak van rendabiliteit als op het vlak van duurzaamheid een groot potentieel in zich heeft.

Hoe staat u ten opzichte van het gebruik van crispr-cas9? Ziet u dat in de toekomst als een volwaardig onderdeel van een geïntegreerde aanpak van de reductie van pesticidegebruik? Welk standpunt neemt de Vlaamse Regering in dit debat op Europees niveau in? Bij een vraag van collega Steenwegen in 2021 was er nog geen officieel standpunt. Er was wel overleg met andere entiteiten. Zal dat worden hervat met het oog op mogelijke Raadsonderhandelingen in 2023? Kunt u wat meer toelichting geven bij de onderzoeksresultaten die bij ILVO de afgelopen jaren zijn behaald? Zijn er daar nieuwe praktische toepassingen die we mogen verwachten in de landbouwsector? Welke initiatieven zijn er in 2023 gepland met betrekking tot deze nieuwe genomotechnieken?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega, dank u wel. Over de mogelijkheden en de opportuniteiten van crispr-cas heb ik samen met mijn diensten steeds een duidelijk standpunt ingenomen. Deze visie is in het parlement ook consequent gecommuniceerd. Als wetenschappelijk onderzoek aantoont dat bepaalde innovatieve technieken veilig zijn en bijdragen aan een meer duurzame landbouw, dan zal ik dat niet aan de kant schuiven. We moeten ook altijd goed het onderscheid maken tussen ggo's waar men DNA van het ene organisme in een ander organisme plaatst, en crispr-cas, waarbij men DNA in een organisme wegknijpt. Ik kijk dan ook met een open blik naar innovatie, u weet dat, maar eis wel dat er geen ongewenste gevolgen zijn op het vlak van milieu, voor de gezondheid van mens en dier of de verscheidenheid en co-existentie van landbouwproductiemethoden, met name de biologische productie. In Vlaanderen hebben we dan ook toponderzoeksinstellingen die hiervoor innovatieve oplossingen ontwikkelen, zoals het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) en ILVO.

In de agrovoeding en meer specifiek in de plantenveredeling zijn mutaties belangrijk en nodig om plantenvariëteiten te selecteren die aangepast zijn aan de wijzigende productieomstandigheden. Met de nieuwe technieken, zoals onder andere crispr-cas, kunnen veredelaars, gesteund op kennis gegenereerd over biologische processen, op een zeer gerichte manier mutaties verkrijgen. Waar het ontstaan van mutaties in de natuur volledig at random en ongecontroleerd gebeurt,

kan dit via crispr-cas op een zeer gerichte, gecontroleerde en doeltreffende manier. Ik geloof dus in de opportuniteiten die deze technologie biedt. Een van de grote uitdagingen vandaag en in de toekomst is het reduceren van het pesticidegebruik. Plantenveredeling en het toepassen van de crispr-cas-technologie maken het mogelijk om ziekteresistente en -tolerante gewassen te creëren, te selecteren en te gebruiken in de plantaardige primaire productie. Deze mogelijkheid past binnen een geïntegreerde aanpak. De nieuwe genetische technieken zijn echter geen silver bullet in het klimaatadaptatie- en verduurzamingsverhaal. We moeten inzetten op een gediversifieerde aanpak. Het doel moet zijn dat alle beschikbare kennis en technologie op een geïntegreerde manier wordt ingezet. Realisaties op het vlak van gezonde bodem, teelttechniek, het toepassen van agro-ecologische principes, precisielandbouw en dergelijke maken het mogelijk om de primaire productie verder te verduurzamen en te blijven zorgen voor voldoende kwaliteitsvolle voeding. We moeten dus niet kiezen voor de ene of de andere weg, maar we moeten alle productiewijzen in overweging nemen die samen zullen leiden tot een robuust en duurzaam voedselsysteem.

Op Europees niveau heeft het Directoraat-generaal Gezondheid en Voedselveiligheid (DG-SANTE) de opdracht gekregen om te onderzoeken hoe men uit de impasse kan geraken in de discussie over de implementatie van innovatieve technieken zoals crispr-cas9. Hiervoor werden de voorbije maanden zeer uitgebreide bevestigingen gedaan bij stakeholders in de brede zin van het woord, waarbij ook de lidstaten werden geconsulteerd. De politieke verantwoordelijkheid voor het dossier 'New breeding/genomic techniques' betreft een federale bevoegdheid.

In functie van de consultatie door Europa werden de regio's bevestigd door het federale niveau binnen het structurele netwerk 'Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid'. Vanuit deze ambtelijke overleggroep werden de antwoorden op deze enquêtes voorbereid met als doel de enquêtes efficiënt te beantwoorden en duidelijke, gemotiveerde en gedragen standpunten te bepalen en te communiceren naar het federale niveau dat als opdracht heeft een gemeenschappelijk standpunt in te nemen in deze materie. Ik stel wel vast dat we vanuit België enkel het nut en belang van een herziening van de wetgeving konden vaststellen en er meer inhoudelijk geen Belgisch standpunt kon worden ingenomen aangezien men uit de antwoorden vanuit Vlaanderen, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en Wallonië, en de federale bevestigde entiteiten geen consensus heeft kunnen destilleren.

Omdat bij deze bevestigingen vanuit Europa alle stakeholders werden uitgenodigd om input te geven, hebben onderzoeksinstituten, waaronder ook ILVO, deze enquêtes beantwoord vanuit een puur wetenschappelijk oogpunt en waarbij uiteraard ook de opportuniteiten van deze crispr-cas-technologie zijn meegenomen.

Daarmee kom ik tot het antwoord op uw derde vraag. Bij ILVO heeft men de nodige praktische kennis opgebouwd voor het toepassen van crispr-cas in verschillende gewassen. Crispr-cas werd er succesvol toegepast bij cichorei en aardappel. Bij cichorei werd crispr-cas gebruikt om de biosynthese van de bitterstoffen in de cichoreiwortel te bestuderen en slaagden onderzoekers erin om de aanmaak van bitterstoffen te verminderen en zelfs uit te schakelen. Dit is een belangrijk resultaat omdat dit er op termijn voor kan zorgen dat naast de productie van inuline de cichoreiwortel kan worden gebruikt om glutenvrije bloem te maken die belangrijke opportuniteiten kan bieden in de voedings- en voederindustrie en de volledige cichoreiplant kan worden verwerkt, met 'zero waste'. Verder werken onderzoekers aan ILVO bij cichorei aan het gebruik van crispr-cas om de algemene veredeling te versnellen. De kennis over dit gewas die hierbij opgedaan wordt, kan ook haar toepassing kennen in andere gewassen.

Voor de aardappel werken onderzoekers van ILVO aan het gebruik van crispr-cas om meer resistente aardappelen te creëren. Ze slaagden hierbij om de S-genen uit

te schakelen, waardoor de aardappelen potentieel resistenter zijn en dus op termijn pesticidegebruik sterk gereduceerd kan worden.

In september 2022 werd ILVO partner in het EU-project GeneBEcon 'Capturing the potential of gene editing for a sustainable bioeconomy'. In dit project zal de crispr-cas-technologie ingezet worden bij de aardappel voor de creatie van virusresistente aardappelen en bij microalgen voor de creatie van microalgen met een verhoogde productie aan mycosporine aminozuren, metabolische componenten die gevaloriseerd kunnen worden in farmaceutische en industriële toepassingen. Deze twee praktische casestudies, een veldgewas en een in container groeiend organisme, zullen worden uitgewerkt met het doel om antwoorden te bieden op vragen en bezorgdheden die komen uit het GeneBEcon-drijvende werkpakket rond risico-analyse, socio-economische en regulatorische aspecten. In dit project zijn achttien internationale partners en een heel diverse adviesraad van stakeholders nauw betrokken

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, dank u voor uw antwoord, dat op een bepaald moment heel technisch was. Ik zal het zeker nog eens rustig bekijken. Maar ik begrijp toch dat u herbevestigt dat u het potentieel van de techniek onderschrijft. Dat het geen zaligmakende oplossing is, daar zijn we het over eens. In een geïntegreerde aanpak zou het kunnen worden gebruikt. Ook de Europese organisatie van jonge boeren heeft in een opiniestuk het potentieel van die techniek nog eens onderstreept en gezegd dat zij zou kunnen bijdragen aan een performante Europese landbouw.

Het is belangrijk dat we daarbij zowel de opportuniteiten als de risico's in ogenschouw nemen en dat we dus geen blanco cheque voor deze techniek zouden ondertekenen. Ik vind het verstandig dat er vanuit het beleid zorgvuldig mee wordt omgegaan. Ik begrijp uit uw antwoord dat we Belgisch niet tot een consensus zijn gekomen om echt een doorbraak van de techniek op Europees regelgevend niveau te ondersteunen en dat er terughoudendheid is. Ik begrijp uit uw antwoord dat dat vooral langs Brusselse en Waalse kant is en dat Vlaanderen daar misschien wel wat sneller in zou willen gaan.

Die feedback is nu gegeven. Hoe loopt het nu verder in 2023? Komt het voorstel dan op de tafel? Zal er nog verder overleg zijn? In het verleden is dat via de ad-hocwerkgroep binnen de schoot van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid gegaan. Maar dat overleg moet dan niet meer plaatsvinden, het is via de feedbackprocedure afgerond. Of zal er nog verder overleg zijn om toch tot een bredere consensus te komen? Of hoe moet ik dat zien?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ten eerste, de Commissie zal op basis van die enquête en die inventarisatie inderdaad bekijken of er nog voorstellen kunnen worden gedaan. Ten tweede betreur ik samen met u dat men op Belgisch niveau daarrond geen eenduidig standpunt heeft kunnen innemen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dan zullen we moeten afwachten wat de Europese Commissie aanvangt met de feedback uit de diverse lidstaten. Ik hoop dat ze daar toch tot een doorbraak kunnen komen. De signalen die we uit de sector krijgen, zijn dat dit echt een belemmering is op het vlak van verdere innovatie en dat onze concurrentiepositie in het gedrang komt omdat men in andere delen van de wereld al wel volop aan de slag gaat met dergelijke technieken en producten produceert die uiteindelijk ook op onze markt terechtkomen. Dit wordt zo een beetje een

oneerlijk speelveld. We ontnemen onze eigen landbouwsector kansen, en dat vind ik bijzonder jammer. Ik hoop dus dat we vanuit Vlaanderen eerst binnen België en later dan ook op Europees niveau toch verder aan een doorbraak kunnen werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het voorstel van richtlijn van de Europese Commissie rond de certificering van koolstofrechten – 896 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): We hebben het er begin november al over gehad. U gaf toen aan dat er vanuit het Frans voorzitterschap een kader was uitgewerkt en de Europese Commissie kwam intussen met een voorstel tot richtlijn. De EC stelde dat ze een duidelijker kader moet creëren voor de certificering van koolstofrechten. De Commissie wil met dit kader duidelijkheid en zekerheid brengen voor zowel de sectoren landbouw, maar even goed bosbouw en agroforestry die extra CO₂ kunnen opslaan en deze willen vermarkten, als voor de sectoren die ter compensatie van hun eigen uitstoot certificaten van CO₂-opslag willen aankopen. Ze wil vooral garanties inbouwen zodat 1 veronderstelde ton CO₂ die uit de atmosfeer werd gehaald en verkocht wordt, daadwerkelijk extra in de bodem is opgeslagen.

In deze commissie hebben we het al vaker gehad over het feit dat landbouwers beter zouden moeten worden vergoed voor hun ecosysteemdiensten. CO₂-captatie en vermarkting via certificaten is een van die nieuwe verdienmodellen waarmee onder andere onze landbouwers een extra inkomen kunnen verwerven in ruil voor een bijdrage aan de klimaatuitdagingen. Een aantal weken geleden werd dat hier besproken. U gaf toen toelichting bij de Vlaamse aanpak en zei dat de roadmap van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) in februari 2023 zou worden opgeleverd. Daarnaast gaf u aan dat het aan de verschillende initiatiefnemers toekomt om te kiezen voor een vergoedingssysteem dat gebaseerd is op resultaat, inspanning en/of een hybride vorm. U signaleerde dat onder Frans voorzitterschap de basis voor zo'n Europees kader is gelegd en dat Vlaanderen zich binnen dat kader zou organiseren.

Een robuust en betrouwbaar kader komt natuurlijk met een aantal belangrijke criteria. Zo wil de Europese Commissie dat de toekomstige certificering aan de eisen van kwantificeerbaarheid, additionaliteit, langetermijnopslag in de bodem en duurzaamheid voldoet. Met name de additionaliteit lijkt een vrij strikte voorwaarde. Men streeft immers naar extra koolstofopslag in de strijd tegen de klimaatopwarming. Maar zoals ik het voorstel lees, laat het nog veel vrijheid aan de lidstaten.

Minister, hebt u kennisgenomen van dit nieuwe voorstel van de Europese Commissie en met name de vier criteria? Ziet u parallellen met de roadmap die ILVO in februari zal voorstellen? Zal de roadmap in functie van dit nieuwe voorstel bijgestuurd worden?

Nu zal het voorstel door de Raad en het Europees Parlement behandeld moeten worden. Welk standpunt zal Vlaanderen daarover innemen? Is er overleg gepland met de andere deelstaten en de federaal bevoegde minister?

De Commissie stelt een aantal vrij strenge voorwaarden voorop om zich ervan te verzekeren dat de koolstof daadwerkelijk opgeslagen wordt. Een aantal van de

huidige platformen werken op basis van een inspanningsverbintenis, die kijken niet zozeer naar het resultaat. Is dit volgens u compatibel met het kader dat de Europese Commissie nu voorstelt?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega, we verwelkomen een Europees kader voor certificering van koolstofverwijderingen, gezien dit kan bijdragen tot een harmonisatie van de verschillende lopende en nieuwe initiatieven en het zorgt tegelijkertijd voor een gelijk speelveld.

De vier vooropgestelde kwaliteitscriteria zijn niet geheel verrassend. Het is positief dat Europa deze criteria heeft uitgewerkt. Ze komen tegemoet aan een aantal bezorgdheden over koolstoflandbouw. Specifiek vind ik het waardevol dat er een oplossing lijkt te zijn voor de pionierlandbouwers. In het voorstel is er immers sprake van de mogelijkheid tot het opstellen van een baseline voor additionaliteit op regionaal niveau in plaats van op bedrijfsniveau. Een landbouwer die beter doet dan gemiddeld, zoals een pionierlandbouwer, komt hiervoor in aanmerking. Ook positief is het meenemen van duurzaamheidscriteria om een tunnelvisie op koolstof te vermijden. Het is de bedoeling die maatregelen te stimuleren die niet alleen goed zijn voor klimaatmitigatie maar ook voor de omgeving en het leveren van andere ecosysteemdiensten.

Gelet op het belang van dit nieuwe voorstel van de Europese Commissie zal de roadmap in het kader van het onderzoeksproject LIFE CarbonCounts hier rekening mee houden. Het is echter belangrijk om te duiden dat deze roadmap beleidsvoorbereidend onderzoek is, met de doelstelling om het werkveld voor beleid rond koolstoflandbouw binnen Vlaanderen in beeld te brengen.

Binnen het project LIFE CarbonCounts organiseerden ILVO en het Departement Landbouw en Visserij op 9 december vorig jaar een inhoudelijke toelichting over de uitgevoerde systeemanalyse rond 'carbon farming' en de implicaties van het recente Europese kader, gevolgd door een begeleide discussie waarbij stakeholders uit dertien verschillende organisaties hun standpunten en verwachtingen ten opzichte van de roadmap konden inbrengen. Uit deze workshop bleek duidelijk de nood tot samenwerking tussen beleid, private actoren en onderzoek.

Het Vlaamse standpunt wordt momenteel gevormd binnen het SOIA-netwerk (Strategisch Overleg Internationale Aangelegenheden) en wordt gecoördineerd door het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) gezien het over materie gaat die breder is dan enkel landbouw, en nadien wordt eveneens een Belgisch standpunt gevormd samen met de andere deelstaten en het federale niveau. Er zijn ook verschillende Belgische en Vlaamse kandidaten voor de expertengroep die door de Europese Commissie opgericht wordt. In het kader van de verschillende relevante projecten worden de ontwikkelingen rond dit voorstel verder opgevolgd.

Om te voldoen aan het voorstel van de Commissie dat nu voorligt, is het duidelijk dat de koolstofverwijdering op relevante, accurate, consistente, volledige, vergelijkbare en transparante manier gekwantificeerd moet worden. Op welke manier dit voor de verschillende koolstofverwijderingen, waaronder carbon farming, in de praktijk geïmplementeerd moet worden, zal moeten blijken uit de methodologieën die opgesteld dienen te worden door de expertengroep die door de Commissie is samengesteld. Op basis van deze methodologieën zal ook moeten blijken welke aanpassingen bestaande platformen dienen te maken om te voldoen aan het certificatiekader. Het lijkt wel dat we als lidstaat enige vrijheid krijgen om zelf onze werking op te zetten rond koolstoflandbouw, aangepast aan onze lokale landbouwcontext.

We kunnen dus met de huidige platformen samenwerken, bijvoorbeeld binnen de voorgestelde netwerken, om te evalueren of en hoe we die overeenstemming met

het kader zullen nastreven. De overheid kan proactief een faciliterende rol opnemen om zo lokale initiatieven maximaal te ondersteunen en meer private middelen aan te trekken.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik denk dat we het eens zijn over het nut van de carbon farming en de opportuniteit voor onze landbouwers om hun klimaatinspanningen meer vergoed te zien. Het blijft toch een complex verhaal. Het is goed dat de EC een kader probeert te creëren zodat er een duidelijk speelveld komt en de landbouwers weten binnen welke regels ze hun diensten kunnen aanbieden aan zo'n platform.

Landbouwers die al goed gewerkt hebben in het verleden en al veel inspanningen hebben gedaan zonder dat ze daarvoor vergoed werden, door de sterke focus op de additionaliteit en de extra opslag, dreigen nu tussen schip en wal te vallen. Ze hebben al goed werk gedaan, ze zijn er niet voor vergoed, en het is moeilijk om nu nog extra inspanningen te doen omdat ze al heel wat opslag hebben gedaan. Hoe kunnen we een oplossing vinden zodat zij voor hun inspanningen in het verleden nog vergoed kunnen worden? Dat zou toch een van de prioriteiten moeten zijn. Voor al degenen die nog veel ruimte hebben om hun CO₂-opslag te verbeteren, kunnen duidelijke spelregels alleen maar helpen.

Er is nu dat Europees kader maar ook de vrijheidsgraad van de lidstaten. Er is de rol van de private partners. Hoe ziet u dat qua governancestructuur? Hoe wilt u dat kader uitwerken en controleren? Wie neemt daar welke rol op? Is dat het Departement Landbouw op Vlaams niveau dat de platformen zal auditen? Hoe ziet u dat verder?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik zit met dezelfde bezorgdheden als collega Coel in zijn bijkomende vraag. Minister, u zei inzake de additionaliteit dat er niet uitsluitend zou worden gekeken op bedrijfsniveau maar eerder op regioniveau. Op zich is dat een goede zaak, maar aan de andere kant vraag ik me af hoe individuele inspanningen op bedrijfsniveau dan worden gehonoreerd. Hoe kunnen mensen die in het verleden geïnvesteerd hebben in een gezonde bodem met veel koolstof in zo'n systeem worden gehonoreerd? Hoe zullen zij niet in de kou blijven staan?

Als we echt willen spreken over een verandering in onze landbouwpraktijken en meer koolstof in de bodem willen krijgen, zullen we dat niet los kunnen zien van een multidimensionale benadering gekoppeld aan de totaliteit van broeikasgas-emissies, de koolstofsequestratie in de bodem, afhankelijkheid van externe inputs enzovoort. Het bedrijfsniveau is hier een goed niveau, maar het is waarschijnlijk niet voldoende. We zullen dit moeten bekijken op een hoger niveau. Er wordt voor gepleit om dat ook op landschaps- en regioniveau te zien, en daar bijvoorbeeld producentenorganisaties bij te betrekken zodat het geen zaak blijft van de individuele boer die dan individueel al dan niet inspanningen kan leveren.

Ziet u dat ook zo, minister, dat het ruimer moet worden bekeken dan het individuele bedrijf? Zijn er op dat vlak door u al gesprekken geïnitieerd om met bijvoorbeeld producentenorganisaties te bekijken hoe men dat streven naar meer koolstof in de bodem samen kan verbeteren?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u voor de bijkomende vragen. Het is misschien goed om te herhalen dat we oplossingen aanreiken voor die pioniers. Ik heb dat al gezegd. In het voorstel is er sprake van de mogelijkheid tot het opstellen van een baseline voor die additionaliteit op regionaal niveau in plaats van bedrijfsniveau.

Het is wel de inspanning op bedrijfsniveau die vergeleken wordt met de regio. Wie het beter doet, moet de waardering daarvoor krijgen. Dat lijkt me logisch. Dat zal zo voorzien zijn in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Wat de monitoring betreft, is er het project van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO). De rol van de overheid zal dan moeten blijken wat de governance betreft. Voor de monitoring is een neutrale partner belangrijk. Dat lijkt me nodig.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Er zal nog wel wat tijd over gaan voor we een goed uitgewerkt systeem hebben dat met alle elementen rekening houdt en kansen geeft zowel aan degenen die in het verleden goed hebben gewerkt als aan degenen die nu in het nieuwe kader extra CO₂ willen opslaan. De vrije markt is er al volop opgesprongen, we zien heel wat platformen ontstaan. Het is goed dat dit verder gereguleerd wordt. Ik zie hier toch vooral de opportuniteit voor onze landbouwers om hun verdienmodel te versterken. Het moet wel goed worden uitgewerkt. Ik kijk uit naar de roadmap die in februari zal worden voorgelegd en de lessen die we daar als beleidsmakers kunnen uit trekken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanhoudende vogelgriep – 971 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, 2021 was het eerste jaar dat er geen sprake was van verschillende besmettingsgolven van vogelgriep: het virus was voortdurend aanwezig. Dit was zo in Europa, waar 50 miljoen vogels werden geruimd, alsook in België.

Klassiek bevinden de besmettingshaarden zich op de trekroutes van vogels. Uit Europees onderzoek blijkt dat het virus niet weg is geweest bij wilde vogels in 2022. Zo'n influenzavirus muteert snel, net zoals het menselijke griepvirus. Vroeger had het een laagpathogene vorm bij de watervogels, maar nadien is het overgesprongen op pluimvee en werd het een hoogpathogene vorm, die veel sterfte veroorzaakt. Een volledige stal kan op enkele dagen besmet en dood zijn.

De aanpak met preventief slachten werkt misschien in een epidemische situatie, met golven, zoals dat vroeger was. Maar we zitten in een endemische situatie, waarbij de vogelgriep permanent aanwezig is. Daarin ziet men dat niet als een goede oplossing. De Wereldorganisatie voor diergezondheid wil daarom inzetten op vaccinatie. Dit zou betekenen dat er elk jaar een nieuw vaccin moet komen omdat het vogelgriepvirus snel verandert. Komt daarbij dat we al voor andere ziekten bij pluimvee vaccineren.

De wereldhandel zorgt voor moeilijkheden. Als we preventief vaccineren, wordt de export belemmerd. Er lopen onderzoeken naar nieuwe types van het vaccin. Maar de problematiek wordt steeds groter.

Voor de mens is het risico beperkt. Men heeft vastgesteld dat het virus overspringt op mensen, maar het kan zich niet verderzetten van mens naar mens.

De situatie is wel ernstig. De impact op onze pluimveehouders en het dierenwelzijn is heel groot.

Welke impact heeft het vogelgriepvirus in 2022 gehad op onze pluimveehouders? Hoeveel dieren werden geruimd? Hoeveel economische schade is er geleden?

Welke impact is er buiten de pluimveehouders? Ik denk dan aan particulieren en dierentuinen.

Kunt u aangeven voor welke ziekten ons pluimvee vandaag reeds wordt gevaccineerd? Welke kost staat daartegenover? Leidt dit tot beperkingen in de export?

Hoe ziet u een oplossing in het vaccineren van pluimvee? Zet Vlaanderen hier ook op in? Ziet u een mogelijke andere aanpak?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Het vogelgriepvirus vormde in 2022 inderdaad een permanente dreiging voor de pluimveesector. Het virus is wijdverspreid binnen Europa en de rest van de wereld. Zoals aangegeven in uw vraag, is ook de wilde vogelpopulatie ditmaal zwaar getroffen.

In 2022 werden in België 29 besmettingen vastgesteld: 11 bij commerciële pluimveebedrijven, 17 bij vogelhandelaars en particuliere houders en 1 in een dierenpark. Voor de exacte aantallen van preventief geruimde dieren dien ik door te verwijzen naar de bevoegde federale overheid, het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV).

Zoals u weet, was de impact op onze pluimveesector ook in 2022 erg groot. Enerzijds zijn er de directe gevolgen in geval van een uitbraak. Het getroffen bedrijf wordt onmiddellijk geruimd en zal voor lange tijd leegstaan. Dit heeft uiteraard een negatieve impact op het bedrijf zelf. Daarnaast wordt ook een standstillprincipe gehanteerd in de beschermings- en bewakingsgebieden, dat pas geleidelijk wordt opgeheven. Dit stuurt de planningen rond de afvoer van broedeieren, de opzet van eendagskuikens, poeljen en leghennen alsook de slachting van vleeskuikens en leghennen danig in de war. De pluimveesector kent ondertussen het klappen van de zweep, maar het blijft een moeilijke puzzel als er een uitbraak gebeurt in een pluimveeregio.

Daarnaast heeft de vogelgriepepidemie ook een impact op de marktsituatie voor pluimveevlees en eieren. Doordat het aanbod aan pluimveevlees en eieren in zwaar getroffen regio's zoals Polen en Nederland beperkt werd, had dit wel een positieve invloed op de marktprijzen. Deze kennen een stijgende trend in een vraaggedreven markt met een dalend aanbod. Maar ook dit verhaal kent een negatieve zijde want bij de uitbraak van hoogpathogene vogelgriep verliest een land of een regio zijn vogelgriepvrije status. Derde landen stellen vervolgens handelsembargo's in die de export bemoeilijken. Hierdoor moeten we er rekening mee houden dat pluimveeproducten die normaal gezien voor de export bestemd zijn op de binnenlandse markt worden aangeboden en zo ook weer een extra druk zetten op het aanbod.

Ten slotte mogen we ook niet vergeten dat de dreiging van het vogelgriepvirus een onzichtbare vijand is die ondanks de beste bioveiligheidsmaatregelen toch een stal kan binnendringen. Deze onzekerheid is ook mentaal voor de pluimveehouders een bijkomende belasting.

De impact voor particulieren en dierentuinen is vrij gelijkaardig aan die voor professionele bedrijven, met ruimingen tot gevolg. Al is de economische impact voor een professioneel bedrijf dat zijn broodwinning verliest, natuurlijk van een andere orde.

In de professionele pluimveesector wordt er gevaccineerd tegen verschillende infectieuze ziektes. De belangrijkste zijn: Newcastle disease, gumboro, marek, infectieuze bronchitis, salmonella en coccidiose, maar er zijn ook vaccins beschikbaar tegen bijvoorbeeld de trilziekte, e. coli en mycoplasma.

Afhankelijk van het type pluimvee, zoals bijvoorbeeld braadkippen, leghennen of fokpluimvee, worden er specifieke vaccinatieschema's gevolgd. Sommige vaccinaties zijn verplicht in België, zoals de vaccinatie tegen Newcastle disease, die verplicht is voor alle pluimveebedrijven met meer dan honderd stuks pluimvee, of de vaccinatie tegen salmonella enteritis, die verplicht is bij fokpluimvee. De vaccinaties leiden niet tot handelsbeperkingen. Dat is toch wel belangrijk.

Vaccineren brengt uiteraard een kost met zich mee, onder andere de kostprijs voor het vaccin en de kosten voor het toedienen. Maar vaccinatie heeft als belangrijke doel de grotere negatieve economische impact van een ziekte-uitbraak te voorkomen.

Vaccineren vormt dus een belangrijke schakel binnen de bioveiligheidsmaatregelen. Op dit moment loopt daarover ook het demonstratieproject 'Met een optimale vaccinatie naar een lager antibioticagebruik bij vleeskuikens'. Het project wordt uitgevoerd door het proefbedrijf Pluimveehouderij en Pehestat en heeft een looptijd van 1 maart 2021 tot en met 28 februari 2023.

Vaccineren zal inderdaad een belangrijke aanvulling zijn op de bestaande bioveiligheidsmaatregelen. Zoals u zelf aangaf in de vraag, is het momenteel wachten op bruikbare vaccins en moet ervoor gezorgd worden dat de export niet in het gedrang komt. De opvolging van de stand van zaken van de ontwikkeling van de vaccins en de toelating van het gebruik van deze vaccins behoren evenwel tot de federale bevoegdheid. Dat neemt niet weg dat wij dit uiteraard zullen blijven opvolgen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, dank u wel. Dit is toch iets wat ons zorgen moet baren. De laatste 60 jaar zijn er 37 mutaties vastgesteld naar hoogpathogeen. 34 daarvan zijn ontstaan in een intensief pluimveebedrijf. Er wordt vaak naar de wilde vogels gewezen, maar de hoogpathogene vorm ontstaat bijna uitsluitend in de intensieve pluimveebedrijven. Dat is niet verwonderlijk. We kweken 20 miljard kippen op deze wereld. Die zitten dicht op elkaar. Er is een hoog antibioticagebruik. Er zijn de genetische overeenkomsten van de kippen: ze lijken genetisch sterk op elkaar. Dat creëert een omgeving waarin een uitbraak heel snel rond zich heen kan grijpen. Het risico op overgaan naar de mens verhoogt ook omdat je steeds meer uitbraken krijgt. Een aantal virologen waarschuwen ons nu voor een nieuwe pandemie. Zij zeggen dat we een groot probleem hebben als het eens zover komt dat een hoogpathogene virusvariant of mutant ontstaat die wél van mens tot mens overgaat. Dat is in het verleden al gebeurd. Zij zien maar één oplossing: eigenlijk zou de sector zich moeten herorganiseren met kleinere concentraties van pluimvee samen in één stal, met meer ruimte voor de dieren. Dat is een beetje in tegenspraak met ander beleid dat we voeren, waarbij we juist grotere stallen hebben, waar we dan 'end of the pipe'-luchtwassers op zetten om andere milieuproblemen aan te pakken.

De belangrijke vraag rijst hoe we met deze sector verder moeten. Hoe kunnen we dergelijke pandemieën vermijden, wetende dat het risico waarvoor de virologen ons waarschuwen er is? Minister, in hoeverre zult u in het beleid dat u in de toekomst wilt voeren, rekening houden met een dergelijke noodzakelijke aanpassing van de pluimveesector?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dat is inderdaad een fundamenteel vraagje, mijnheer Steenwegen. Ik verwijs hier graag naar de vraag over de eerlijke prijsvorming. Dat is daarbij een fundamenteel gegeven. Wij hebben dat nodig om dit soort transitie mogelijk te maken. Ik zie daar toch een aantal ontwikkelingen vanuit de retail. Ik zie bewegingen bij grote Nederlandse ketens om tot een ander soort kip te komen. Ik denk dat u dat weet. Wat dat betreft, is het inderdaad een verhaal van eerlijke prijsvorming.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dit is een redelijk fundamenteel antwoord op een redelijk fundamentele vraag.

Het is belangrijk om hier te signaleren dat dit iets is wat op ons afkomt. De mensen die erin zitten en ermee bezig zijn, waarschuwen ons voor wat er op ons afkomt. De evolutie van laagpathogeen naar hoogpathogeen moet zorgen baren. De evolutie van minder voorkomende golven naar de constante aanwezigheid van dat virus en die virusvarianten in onze omgeving moet ons ook zorgen baren. Ik wil er echt op aandringen dat dat bekeken wordt, dat we, samen met de sector, er goed over nadenken hoe we dit soort bedreigingen, voor de sector zelf in de eerste plaats maar ook voor de maatschappij, kunnen tegengaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de uitkoopregeling voor varkensboeren – 983 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minder kippen, minder varkens, minder veeteelt, minder landbouw. Dat is momenteel het debat.

Minister, in oktober 2022 heb ik ook al een vraag aan u gesteld in verband met de voorgestelde vrijwillige uitkoopregeling van varkensboeren, waarover de Vlaamse Regering in juni 2022 een akkoord bereikte. U zei toen dat die uitkoopregeling vertraging opliep, en dat u geen idee had over een verdere exacte timing. De eerste vrijwillige oproep tot gedeeltelijke stopzetting van ongeveer 900 landbouwbedrijven met varkens zou normaal gezien in het najaar van 2022 gekomen zijn, maar dit was dus niet het geval.

U verwees hiervoor naar Europa, dat bijkomende informatie opvroeg. U gaf toen ook aan dat het Departement Landbouw en Visserij en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) een antwoord aan het voorbereiden waren op de vragen van de Europese Commissie, en de verdere timing van het dossier afhankelijk was van het definitieve fiat van de Commissie. Over VLM heb ik trouwens nog een vraag, namelijk waarom ze niet aanwezig zullen zijn op Agriflanders.

Ik wil even een sprongetje maken naar de 20.000 bezwaren die omtrent het stikstofdossier werden ingediend. Er bleek uit dat meer bedrijven toegang zouden willen hebben tot deze vrijwillige uitkoopregeling. Minister Demir alludeerde daarop door te zeggen dat de koppeling aan de impactscore zou kunnen losgelaten worden, zodat er meer bedrijven zouden kunnen instappen in deze extra uitkoopmogelijkheid. Ik heb een aantal vragen daarover.

Is er reeds enig zicht wanneer de vrijwillige uitkoopregeling effectief in werking zal treden? Welke antwoorden kreeg u reeds van Europa? Wanneer zal een definitief antwoord van Europa er moeten zijn, indien dat er nog niet is?

In uw antwoord omtrent de vrijwillige uitkoopregeling gaf u aan dat de Raad van State enkele opmerkingen en vragen formuleerde. In welke mate is hierop ingegaan, en wat is hierdoor concreet veranderd aan de uitkoopregeling?

Acht u het opportuun om de koppeling aan de impactscore los te laten en zo meer bedrijven toegang te verlenen tot de vrijwillige uitkoopregeling? Zo ja, zult u dit bespreken met de bevoegde minister?

Acht u het in het algemeen opportuun om meer varkensbedrijven toegang te verlenen tot de vrijwillige uitkoopregeling? Welke maatregelen en initiatieven zult u desgevallend nemen, behalve een loskoppeling van de impactscore in het stikstofakkoord?

Minister, ik, en ook andere collega's, krijg hier veel vragen over. Het is iets wat vorig jaar is aangekondigd. Een aantal varkensboeren vragen mij continu – en een aantal collega's wellicht ook – hoe het nu feitelijk zit. Men houdt er rekening mee, het biedt ook een beetje perspectief, maar het loopt blijkbaar niet van een leien dakje. Mijn vraag is vooral een vraag naar timing, om een geruststellend – als ik dat woord mag gebruiken – antwoord te kunnen geven op de vele vragen die we de komende vier dagen ongetwijfeld ook zullen krijgen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Sintobin. Ik krijg dezelfde vragen. Dat verwondert u waarschijnlijk niet.

Er is, helaas, nog geen zicht op een concrete datum van inwerkingtreding, maar er wordt zeer naarstig aan doorgewerkt. Wat mij betreft iedere dag, want ik deel die bezorgdheid en we krijgen sinds die aankondiging frequent vragen daarover. Midden december 2022 heeft de Europese Commissie bijkomende vragen gesteld. Dat mag wat sneller gaan; het heeft heel erg lang geduurd bij Europa. Die vragen hebben betrekking op de uitbetalingsvoorwaarden. Dat waren de fundamentele kritieken en opmerkingen. We waren als Vlaanderen te genereus. Ik heb ook wel wat frustratie over Europa. Enerzijds moet de veestapel omlaag en moet stikstofuitstoot gereduceerd worden. En dan komen we met een goed voorstel, en dan is het nog niet goed. Een definitief antwoord van de Europese Commissie wordt snel, de komende maanden verwacht – ik hoop op de komende weken.

Zoals ik op 12 oktober 2022 in deze commissie in antwoord op uw eerdere vraag om uitleg heb aangegeven, formuleerde de Raad van State een aantal opmerkingen en vragen, gaande van de rechtsgrond over de vormvereisten tot tekstuele opmerkingen over onder andere de definities. Eventuele aanpassingen aan de ontwerptekst moeten nog door de Vlaamse Regering worden goedgekeurd. We hadden destijds gezegd dat, van het moment die zaken publiek zijn, we ze ook willen delen met jullie.

Een uitbreiding van de scope is in eerste instantie niet aan de orde. Ik wil benadrukken dat dit in eerste instantie is, omdat dit ook zo was opgezet met Europa. Een aantrekkelijke stopzettingsregeling – een regeling die eenvoudig is qua administratie, die duidelijkheid geeft over de gevolgen op het bedrijf, die duidelijkheid biedt over de bijdrage aan de reductiedoelstellingen van de sector en die financieel gunstig is – kan natuurlijk wel een belangrijke bijdrage leveren aan de vermindering van stikstofuitstoot door de Vlaamse varkenssector. Wat mij betreft, houden we ons in eerste instantie aan de afspraken, maar dat kan in de toekomst wel opengetrokken worden naar een veel ruimere vrijwillige uitkoop, die natuurlijk

100 procent moet worden aangerekend bij de productiedoelstellingen die daarmee worden gerealiseerd door de sector.

Hoe aantrekkelijker zo'n regeling is, op de verschillende fronten, hoe meer varkenshouders erop zullen intekenen. Dat spreekt voor zich. Wanneer ze onvoldoende aantrekkelijk blijkt, vrees ik dat zo'n regeling een spreekwoordelijke slag in het water zou zijn. Dus is het inderdaad de bedoeling ze voldoende aantrekkelijk te maken zodat voldoende varkenshouders intekenen op de regeling.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, als ik dit samenvat, dan weet u het ook niet. Ik zal dat ook zo, helaas, moeten antwoorden. Er wordt een bepaald beleid uitgetekend door de Vlaamse Regering. Het speelt geen rol of men daar nu voor of tegen is, een aantal varkensboeren willen daarop intekenen en zijn daar mentaal mee bezig. Het gaat over de toekomst van hun bedrijf, maar ze worden continu met uitstel geconfronteerd. Hier in de commissie gaat het vaak over 'Europa dit en Europa dat'. We moeten voldoen aan een aantal milieumaatregelen, waarvan ik vind dat ze te zot zijn voor woorden. De Vlaamse Regering probeert dan iets te doen, en dan moet het maanden, jaren, ik weet niet hoe lang duren, vooraleer Europa zegt dat het oké is. Ik moet zeggen dat dit toch wel bijzonder cynisch is. Het is bijzonder jammer. Aan de vooravond van de Agriflandersbeurs is dat een pijnlijke boodschap om te brengen.

Ik ben wel tevreden dat u eventueel, wanneer het door Europa zou worden toegestaan, bereid bent om na te denken over het verbreden van de scope. Gelet op de rechtsonzekerheid bij de landbouwbedrijven, en hier specifiek bij de varkensboeren, zijn er toch een aantal mensen die daar voorlopig niet kunnen op intekenen en die daarin geïnteresseerd zijn. Het is niet zo dat ik daar zo'n grote voorstander van ben, maar het is nu eenmaal het beleid. Ik hoop dat we binnenkort een positief antwoord krijgen van Europa.

Tussendoor heb ik, als u me toestaat, voorzitter, nog een vraag. Misschien kunt u daar niet op antwoorden. Ik weet niet aan wie ik dit moet vragen. Waarom staat de Vlaamse Landmaatschappij niet op de landbouwbeurs? Daar is toch een specifieke reden voor? Ieder jaar en elke beurs stonden ze daar, bedoeld om rechtstreeks contact te hebben. Het is nu precies of ze bang zijn om omgeconfronteerd te worden met kwade boeren. Zo zet je de ivorentorenmentaliteit voort. Dat is verschrikkelijk. Ik heb gelezen dat de voorzitter van de beurs bijzonder ontstemd is dat VLM niet aanwezig is. Ik hoor dat cd&v en Open Vld er met een stand gaan staan. Wat ze daar gaan vertellen, benieuwd mij wel. Maar soit, iedereen doet waarin hij goesting heeft. Maar dat VLM er niet is, daar zit volgens mij een politieke reden achter. En kom niet zeggen dat dit in het kader van de besparingen is.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, ik wil u ook danken voor uw antwoord. Bij dezen wil ik ook uw pleidooi mee ondersteunen van de noodzaak om duidelijkheid te krijgen over die regeling, die bijzonder groot is op het terrein. Eenieder die op een of andere manier contact heeft met land- en tuinbouwers, in dit geval specifiek met varkenshouders, ervaart dat het veel onzekerheid met zich meebrengt dat ze keuzes moeten maken in hun bedrijfsvoering. Misschien behoort een opkoopregeling in dezen tot de mogelijkheden, maar dat blijft onzeker, en ondertussen toch al gedurende een bijzonder lange periode. Minister, ik weet dat dit niet in eerste instantie uw bevoegdheid is, maar ik wil u bij dezen alleen maar aanmoedigen om collega Demir aan te moedigen om druk te zetten in dat gesprek met Europa om tot besluitvorming te kunnen komen, zodat dat op het terrein ook daadwerkelijk kan worden uitgerold.

Aansluitend nog, wat de VLM en Agriflanders betreft: ik ben daar eveneens verbaasd over, maar opnieuw, dat is niet uw bevoegdheid. U kunt mogelijkwijze wel polsen bij collega Demir naar het waarom. Ik denk immers dat een beurs inderdaad vooral een kans is, een kans om te luisteren naar de mensen, om te luisteren naar wat er leeft op het terrein in plaats van altijd zelf boodschappen te vertellen. Ik denk dus dat dit voor hen een gemiste kans is.

Bart Dochy (cd&v): Minister, ik wil mij alleen maar aansluiten bij de woorden van frustratie, maar ook onbegrip over het feit dat Europa zo moeilijk doet over de goedkeuring van die opkoopregeling. Het is onheus, het is hemeltergend, het is absoluut niet correct. Zoals u terecht zegt, u doet dan iets dat eigenlijk volledig in lijn is met hetgeen Europa verwacht. In eerste instantie, collega Sintobin, is dat ook met een relatie met de stikstofuitstoot. Vandaar die 0,5 procentdrempel. Dat is ook een voorwaarde, in eerste instantie. En dan blokkeert men de voortzetting. Er is voorzien in budgetten. Er is een akkoord, een consensus binnen de Vlaamse Regering om dat te doen, en dan wordt dat geblokkeerd door Europa. We gaan het dan niet hebben over hoe men omgaat met vragen die worden gesteld in het kader van het Mestdecreet en dergelijke. Als men hier al zo moeilijk over doet, dan ben ik weinig hoopvol over de manier waarop Europa ter zake naar ons kijkt. De vraag is of we dat eigenlijk op deze manier moeten blijven aanvaarden, want ik vind dat toch wel bijzonder erg.

Ten tweede, daarbij aansluitend, de regeling is gebaseerd op een start in 2022. Dat betekent dat er ook een aantal referenties in zitten die gebaseerd zijn op een start in 2022. Bijvoorbeeld de laatste aangifte met dierenaantallen is dan de aangifte 2021. Vanaf 15 februari is dat 2022. We zitten daar dus met een evolutie door de vertraging door Europa, buiten de wil van de Vlaamse overheid, en zeker buiten de wil van de landbouwers die daar desgevallend op willen intekenen. Ik zou dus toch willen vragen om te voorzien in flexibiliteit in de definitieve beslissing, om daar een aantal aanpassingen aan te doen. Men kan immers wel spreken over de uitbreiding van de scope, maar ik zou eigenlijk willen dat de mensen die daar recht op hadden of zouden hebben gehad indien Europa zou hebben gedaan wat wij hadden verwacht en wat noodzakelijk is, zijnde snel goedkeuren, nu niet uit de boot vallen door de vertraging die is opgetreden.

Wat de VLM betreft: dat is me natuurlijk ook wel duidelijk. Ooit zei iemand me dat het altijd belangrijk is om even door een beurs van een bepaalde sector te lopen en te zien wie zich een partner van die sector voelt. Men zegt altijd dat het belangrijk is dat je banken ziet staan op een beurs. Dat betekent dat er wordt geïnvesteerd in die sector. Dat betekent dat er ook in de financiële sector interesse is in de sector die de beurs organiseert. Ik stel alleen vast dat de VLM zich daar in dezen niet bij rekent.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Mijnheer Dochy, ik wil toch eventjes reageren op wat u op het einde zei. Wij hebben geen enkel idee waarom de VLM daar niet stond. *(Opmerkingen van Stefaan Sintobin)*

U zegt eigenlijk dat de VLM zich gedraagt als zijnde geen partner van de landbouw. Ik vind dat een heel krasse uitspraak van u, die ook de sfeer rond deze dossiers absoluut niet verbetert. Dit is alweer een echte oproep tot polarisatie en tegenstellingen binnen de sector. Ik betreurt dat ten eerste.

Bart Dochy (cd&v): Collega Steenwegen, het is geen probleem dat u dat betreurt. Ik heb gezegd wat ik heb gezegd, en ik meen dat ook uit de grond van mijn hart. De communicatie vanuit de VLM ten aanzien van de landbouwers was de jongste maanden ook niet van die aard dat men daar zeer blij van werd. Als men zich niet in staat stelt om de landbouwers in het gezicht te kijken op een

plaats waar eigenlijk een feest van de sector zou moeten plaatsvinden, dan betreur ik dat ten zeerste, en dan kan ik alleen maar vaststellen dat men zich desolidariseert als partner van die sector. Dat is ook de mening en het gevoel die leven binnen die sector. Anders zou ik dat hier niet zeggen. Dat is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van hen die de keuze hebben gemaakt om de VLM daar niet te laten staan.

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Ik zou graag even terugkeren naar de vraag zelf. Voor ons is de vrijwilligheid om in te stappen in een uitkoopregeling belangrijk. Daarom steunen we dat ook. Maar anderzijds kan men zodanig vrijgevig zijn dat die vrijwilligheid enorm groot is. Misschien zit daar wel het probleem voor Europa en voor de Raad van State. Vandaar mijn vraag: is het mogelijk om de opmerkingen van de Raad van State te krijgen, zodat we dat eens kunnen inzien?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, om eventueel de polemiek over de VLM nog wat te stofferen: ik lees dat men kan inschrijven voor een van de gratis infosessies op Agriflanders en dat men dus wel degelijk op de aanwezigheid van de VLM zal kunnen rekenen. Ik zal er alleszins zelf zijn om de beurs te bezoeken. Voor de rest is het aan de VLM om daar tekst en uitleg bij te geven.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, ik wil beginnen met de vraag van collega Van Hulle. Ik heb het daarstraks nog even meegegeven. Zodra dat publiek is, krijgt u dat in alle transparantie. Dat heb ik in eerdere antwoorden ook al meegegeven. Maar we hebben het nog niet, dus we kunnen het niet geven. Ik kan het niet alleen beslissen, maar ik ga het vragen. Ik moet het met de collega beslissen om het publiek te maken. Ik ga het opnemen naar aanleiding van de herhaalde vraag. Het is geen enkel probleem om dat te delen.

Naar timing toe, wat Europa betreft, denk ik dat de varkenshouders die dat eventueel zullen volgen, er geen boodschap aan hebben dat wij collectief ... Dat is in de eerste plaats mijn verantwoordelijkheid, samen met collega Demir. Wij blijven verwijzen naar Europa. Wij kunnen alleen maar elke dag, ieder uur eraan werken dat het zo snel mogelijk gebeurt, want die timing is wel belangrijk. De laatste aangifte is 2021. Collega Dochy heeft verwezen naar februari van dit jaar voor de kanteling. Het is wel cruciaal dat we de druk hoog blijven houden en dat we zo snel mogelijk een definitieve regeling hebben.

Dan is er het debat over de aanwezigheid van de VLM. Ik zal er alvast wel zijn. Ik zal er samen met iedereen die er is, luisteren naar de vele zorgen, die wij allemaal kennen. Ik zal luisteren naar de zorgen van onze Vlaamse land- en tuinbouwers en die ook ter harte nemen en meenemen. Als het aan mij had gelegen, was de VLM er wel geweest, maar het is niet aan mij om daar verder over te oordelen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, dank u wel voor het antwoord. We zullen moeten afwachten natuurlijk, hoe spijtig het ook is. We zullen die boodschap ook moeten overbrengen.

Wat de VLM betreft, collega's die vinden dat ze daar wel moeten staan: het zijn een soort studiedagen die zij daar organiseren, waar zij eenzijdig een verhaaltje zullen brengen, terwijl ze er in vorige edities met een stand stonden waar landbouwers rechtstreeks in contact konden gaan met de mensen die daar stonden. Ik

denk dat de afwezigheid louter een politieke beslissing is en we weten allemaal van wie die beslissing komt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het ontbreken van een goedkeuring door de Vlaamse Regering van het Vlaams Strategisch Plan van het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 1006 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Bij dezen wil ik ook van de gelegenheid gebruikmaken om iedereen een voortreffelijk 2023 te wensen. Er ligt veel werk op de plank, denk ik, zeker ook voor deze commissie. Laten we dat dan ook doen.

Ik heb een vraag die verwijst naar de niet-beslissing van 2022. Op 6 december, minister, verklaarde u dat de Europese Commissie het aangepaste Vlaams Strategisch Plan van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) had goedgekeurd. Dat was – en dat hebben we in de vorige commissievergaderingen vernomen – ingediend zonder bespreking binnen de Vlaamse Regering. Minister Demir verklaarde dat er geen passende beoordeling en geen goedgekeurd plan-MER (milieueffectrapport) was bij dat strategisch plan.

Op de laatste ministerraad voor de kerstvakantie op 22 december stond de goedkeuring van het strategisch plan voor het GLB geagendeerd. Maar dat werd niet goedgekeurd en ik heb het nog even gecheckt, dat staat niet op de agenda van vrijdag. Op diezelfde dag, 22 december, publiceerden Bond Beter Leefmilieu (BBL) en Natuurpunt een oproep in De Standaard om het GLB zoals het nu voorligt, niet goed te keuren. Het is gebaseerd op een verouderde visie op landbouw en tekent het doodvonnis voor de laatste resten landbouwnatuur, zo was de titel.

Zij stelden: “Het GLB moet zich richten op de enorme uitdagingen van deze tijd. Om in de toekomst goed te kunnen boeren, moet het beleid met het bijbehorende publieke geld anticiperen, de landbouwsector weerbaar maken voor de klimaatverandering, de gezondheidseffecten ervan verlagen en de sector betrekken bij het versterken van de biodiversiteit en het landschap. Meer kringlopen moeten gesloten worden, grondgebondenheid en agro-ecologische principes moeten ingang vinden.”

Zij hebben u ook een brief met een aantal thema's – tien punten of tips of weet ik veel – bezorgd. Ze stellen daarin – en ook in de oproep in De Standaard – dat het plan meer moet inzetten op uniforme bufferstroken van 6 meter, maar vooral dat er zou moeten worden ingezet op 10 procent niet-productieve landbouw, dus natuur, in plaats van op de minimale 3 procent uit het plan nu. Ze zijn verbolgen dat de landbouwadministratie op slinkse wijze de bestrijding van akkerdistel toelaat door te spreken van invasieve planten in plaats van invasieve exoten in het bestrijdingsprogramma en ze vinden de stimuli voor biologische landbouw te laag. Maar vooral vragen ze een degelijke monitoring en een jaarlijkse opvolging en bijsturing van het plan.

Intussen kondigde – we hebben het er net over gehad – het Vlaams Ruraal Netwerk nieuwe infosessies aan op 12 en 13 januari om toe te lichten wat er precies gewijzigd is. Op de website van het Vlaams Ruraal Netwerk zien we ook dat het nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid start op 1 januari 2023 en dat dat veranderingen met zich meebrengt. Daarom worden die infosessies georganiseerd

op Agriflanders en worden er verschillende steunmaatregelen toegelicht. In de vorige infosessies stond er altijd bij 'onder voorbehoud'.

Mijn vragen aan u, minister, zijn de volgende.

Hoe komt het dat de Vlaamse Regering het strategisch plan, dat goedgekeurd is door Europa, op 22 december niet heeft goedgekeurd? Kan de Vlaamse Regering dat überhaupt goedkeuren zonder een goedgekeurd plan-MER? Hebt u zicht op de adviezen op het plan-MER vanuit de verschillende administraties? Zal dat plan nog bijgesteld worden op basis van opmerkingen uit het plan-MER? Hoeveel tijd vraagt het aanpassen van dat plan hiervoor? Welke effecten worden van deze aanpassingen verwacht?

Wat is uw reactie op de brief die de milieubeweging u stuurde? Welke aanpassingen zult u op basis van hun vragen doorvoeren?

Hoe verklaart u dat het Vlaams Ruraal Netwerk communiceert dat het GLB van start gaat op 1 januari 2023 en hierover infosessies organiseert terwijl de Vlaamse Regering eigenlijk nog geen beslissing heeft genomen?

Hoe zal de opvolging van het strategisch plan gebeuren? Wie staat hiervoor in? Hoe zal de bijstelling gebeuren als blijkt dat de uitvoering van het strategisch plan een onvoldoende positieve impact heeft op de klimaat-, water- en natuurdoelen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Schauvliege, het klopt dat het Vlaams Strategisch Plan van het GLB pas door de Vlaamse Regering kan worden goedgekeurd als er een goedgekeurd MER is. Dat is inderdaad de afspraak. Deze goedkeuring hebben wij helaas tot op vandaag nog niet ontvangen. De reden is dat er nog vragen gesteld worden bij de kwaliteit van de passende beoordeling.

Collega's, ik verheer niet dat mij dat toch erg heeft verwonderd aangezien er wel een positief advies was op het ontwerp van plan-MER op 22 februari vorig jaar, en aangezien de onderhandelingen met de Europese Commissie geleid hebben tot een zeer groen GLB. De doelstellingen op het vlak van milieuambities zijn bijzonder sterk aangescherpt.

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) heeft in februari vorig jaar nog aangegeven dat het bevestigt dat het voorgenomen GLB op zichzelf geen negatieve impact zal veroorzaken op de speciale beschermingszones (SBZ's) en daarom het ontwerp van plan-MER gunstig heeft geadviseerd. Tussen die datum en 5 december is het GLB-plan aangepast, zoals gezegd, en werden de voorwaarden verstrengd en dus de ambitie op diverse milieu-indicatoren danig verhoogd. Nu stelt het ANB dus dat de kwaliteit van de passende beoordeling nog onvoldoende is. Het is toch wel vreemd dat die opmerking nu gemaakt wordt en dat we daarover in hun eerste advies niets konden lezen. Ik moet zeggen dat ik dat echt niet begrijp. Ik begrijp dat niet wanneer er, zoals u allemaal weet, een observatiebrief is gekomen met heel wat opmerkingen. Elke lidstaat, ook wij, kreeg heel wat opmerkingen. Die hebben geleid tot een op het vlak van milieuambities zeer aangescherpt GLB.

Maar we blijven natuurlijk niet bij de pakken zitten en intussen hebben we het studiebureau dat instaat voor de MER aan het werk gezet om het schrijven van het ANB te analyseren en te beantwoorden. Ik heb er dan ook het volste vertrouwen in dat het advies op de passende beoordeling op korte termijn positief kan worden en zo ook de MER goedgekeurd kan worden.

De opmaak van het GLB is een proces van jaren geweest, dat weet u, waarbij ook alle voorstellen met de klankbordgroep zijn besproken. Ook Natuurpunt en Bond

Beter Leefmilieu maakten deel uit van deze klankbordgroep. Daarna heeft de Vlaamse Regering zich gebogen over deze voorstellen en heeft zij op 22 februari vorig jaar ingestemd met het voorstel dat ingediend werd bij de Europese Commissie en waarvoor de minister van Landbouw toen de opdracht kreeg om het goedkeuringsproces volledig te doorlopen.

Het is een strategisch plan waarbij de ambities voor milieu en natuur een pak hoger liggen dan in het vorige GLB. Ik herhaal dat en onderstreep dat. Enerzijds wordt het verplichte deel, de conditionaliteit, een pak strenger en anderzijds biedt het GLB-plan een mooie waaier aan vrijwillige maatregelen waarmee landbouwers hun inspanningen voor water, bodem, klimaat, biodiversiteit en dierenwelzijn nog verder kunnen verhogen.

Ik hoor de kritiek van de milieubeweging dat de conditionaliteit niet ver genoeg gaat, maar daar ben ik het niet mee eens. Zoals ik zei, zijn er heel wat verstrengingen in de nieuwe conditionaliteit. Ik verwijs naar de bufferstroken, de bodembedekking, het niet-productief areaal en dies meer.

De verplichte conditionaliteit moet daarbij samen worden gezien met de vrijwillige maatregelen die er een aanvulling op vormen. Er is een breed pakket aan eco-regelingen, agromilieuklimaatmaatregelen, steun voor productieve en niet-productieve investeringen, steun voor dierenwelzijn en diergezondheid en stimulansen om de kennis te verhogen. Ik ben ervan overtuigd dat dit een sterk GLB-plan is dat op heel wat uitdagingen een antwoord biedt.

Het nieuwe GLB is gestart op 1 januari 2023. Dat is een startdatum die Europa bepaalt. Dat strategisch plan is ook goedgekeurd door de Europese Commissie. Zij heeft daar groen licht voor gegeven. Het zal u natuurlijk niet verbazen en het staat ook zeer duidelijk in het regeerakkoord dat wij bepaald hebben dat wij in Vlaanderen niet aan gold-plating gaan doen. Dat is heel belangrijk. Dat is hier daarstraks in deze commissie nog gezegd naar aanleiding van een andere vraag. Het is hier al heel vaak aan bod gekomen. De minister-president heeft dat al heel vaak gezegd. Laat me dan ook heel duidelijk zijn: dat plan heeft de broodnodige Europese toets doorstaan. Ik reken er dan ook op dat de Vlaamse Regering het plan snel zal goedkeuren.

In tussentijd moeten de landbouwers absoluut weten aan welke voorwaarden ze moeten voldoen om de directe steun te kunnen ontvangen. Ze moeten ook weten welke steunmaatregelen, zoals ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen, er zijn. Het is dan ook heel normaal dat het Vlaams Ruraal Netwerk daarover al communiceert, net zoals de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) dat op dit ogenblik ook doet. Ze is heel actief bezig om te communiceren over haar maatregelen die deel uitmaken van het GLB-plan, heel concreet in voorbereiding van de beheers-overeenkomst die zij wenst af te sluiten.

Jaarlijks moet de administratie een voortgangsverslag opmaken en indienen bij de Europese Commissie. Op regelmatige tijdstippen zal de Europese Commissie ook kijken of we goed op weg zijn om de streefwaarden die in dat plan zijn opgenomen, te halen.

In Vlaanderen zal een monitoringscomité opgericht worden dat de voortgang van het plan zal onderzoeken. Het comité zal bestaan uit de bevoegde overheidsinstanties, relevante autoriteiten, economische en sociale partners en het maatschappelijk middenveld.

Tot daar, collega Schauvliege. Voor u uiteraard ook de allerbeste wensen en een heel fijne samenwerking in deze commissie.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, uw antwoord is deze keer heel duidelijk. U gaat het voorgestelde plan niet aanpassen. Dat is de conclusie uit wat ik hoor. U zegt dat Europa dit heeft goedgekeurd en dat dat dus betekent dat u het ook uitrolt zoals het werd goedgekeurd. Of daar nu een goedgekeurd plan-MER bij hoort of niet, u trekt zich daar niets van aan. Dat is eigenlijk wat ik in uw antwoord hoor. Ik vind dat bijzonder jammer. Ik denk dat we er alle belang bij hebben om een strategisch GLB-plan uit te rollen waarvoor er zeer veel draagvlak is. U geeft aan dat er heel veel is vergroend. Ja, er zijn bijstellingen in de goede richting, ik zal dat niet ontkennen, maar het blijft wel een zeer vrijblijvend plan waaruit een landbouwer kan shoppen op basis van vrijwilligheid. Dat is natuurlijk meteen ook de kritiek die de milieubeweging geeft: men geeft eigenlijk te weinig echte duwtjes in de rug die landbouwers in een klimaatvriendelijke, milieuvriendelijke en natuurvriendelijke richting duwen. Ik vind het jammer dat u die commentaren en opmerkingen helemaal naast u neerlegt en dat u ook geen goedgekeurd plan-MER afwacht vooraleer u het rigoureuze uitrolt.

Maar goed, het zal er nu op aankomen wat de resultaten zijn van dit plan. U geeft aan dat dat door de bevoegde instanties zal worden opgevolgd, te gepasten tijde, en dat er een keer per jaar over zal worden gerapporteerd aan Europa. Kunt u mij meer details geven over de samenstelling van de opvolging van dat plan? Ik denk immers dat het heel belangrijk wordt, ook in dit parlement, om die voortgang grondig op te volgen. In heel dit verhaal is het grote probleem immers natuurlijk dat de ene administratie a zegt en de andere administratie b, dat die a en die b vaak tegenover elkaar staan en dat de landbouwer op het terrein daarvan de pineut is. Daar moeten we vanaf, en het GLB is een belangrijke motor daarin. Ik denk dat we er vanuit dit parlement over moeten waken dat die polarisatie, die tegenstelde verhalen stoppen.

Minister, ik had dus graag van u vernomen wie voor u de bevoegde instanties zijn, dus hoe die samenstelling eruit gaat zien, en hoe u hier in dit parlement over de voortgang van het GLB zult rapporteren, en niet alleen aan Europa.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Collega Schauvliege, ik moet zeggen dat ik de sfeer en het gevoel van bijzonderheid ook in dezen deel. Minister, ik vind het heel bijzonder om hier te moeten vernemen dat er een ontwerp werd opgemaakt waarbij een passende beoordeling zat en dat positief werd beoordeeld en dat, zodra Europa een open, positieve beoordeling had gedaan, er dan plots vanuit Vlaamse diensten een bocht werd genomen om blijkbaar tot een niet-positief advies of bijkomende vragen te komen, terwijl er eigenlijk net over die elementen tegemoetkomingen zijn gebeurd. Ik vind dat heel bijzonder. Minister, u hebt zelf ook aangegeven dat dat bijzonder is.

Het maakt mij echter ook heel bezorgd. Ik weet dat er veelal voor wordt gepleit om te proberen de stilstand bij ondernemers te vermijden, maar denk dat iedereen die eerlijk is met zichzelf, zich vandaag moet realiseren dat de stilstand op het vlak van vergunningen een realiteit is. Minister, ik krijg zo'n beetje het gevoel dat er mogelijk, doordat men blijkbaar niet weet hoe men op een goede manier passende beoordelingen moet maken of adviseren, ook zelfs bij politieke besluitvorming stilstand dreigt te worden gecreëerd. Ik ben daar heel bezorgd over. Ik heb in dit parlement ook al diverse vragen gesteld, omdat ik moet vaststellen dat onder andere de diensten van het ANB die een advies moeten geven over passende beoordelingen en moeten aangeven hoe en wat, zelfs tegenover ondernemers aangeven dat ze eigenlijk niet meer weten hoe ze het moeten doen, hoe ze mensen moeten adviseren. Collega's, dat is problematisch. Het gaat over veel geld en Europa heeft hier heel duidelijk zijn akkoord voor gegeven. U bent er heel duidelijk in dat men ervoor zal zorgen dat het geld terechtkomt waar het moet

terecht komen. Ik sta daar ook volledig achter, maar ik zie wel een groeiend probleem. Minister, opnieuw, ik kan niet enkel naar u kijken om dat op te lossen. U bent ook niet de eerste bevoegde. Ik zou echter wel willen dat dit toch binnen de regering wordt opgenomen, want ik ben daar echt heel bezorgd over. Dit is een probleem dat alleen maar groeit.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Het was een hot item op het einde van 2022 en het is het vandaag nog steeds. Het blijft even actueel. Het Vlaams Strategisch Plan werd ingediend bij de Europese Commissie, maar dan wel een aangepast plan waarbinnen die beoordeling zit. Dat is natuurlijk een noodzakelijk element, een noodzakelijke stap om tot een definitief plan te komen.

Minister, u gaf in december 2022 aan hier geen enkel probleem in te zien. En u was – en ik citeer – “hoopvol en positief gestemd over die finale toets van het MER en de passende beoordeling”. Ondertussen zijn we 1 januari voorbij en blijkt de realiteit toch anders. Ik heb een heel aantal bezorgdheden genoteerd. Er zijn bijkomende vragen gesteld, maar een concrete timing rond een goedgekeurde passende beoordeling en goedgekeurd MER, hoor ik niet. Ik ga er dus van uit dat u nog geen zicht hebt op een concrete timing. Ik vraag me af of er financiële gevolgen kunnen zijn van die blokkering? Worden de Europese fondsen bevroren? Dreigen we op de een of andere manier middelen mis te lopen?

En dan is er ook nog het verhaal van de milieuverenigingen. Natuurpunt en Bond Beter Leefmilieu overwegen juridische stappen. Ik heb u niets horen zeggen over de gevolgen van die juridische stappen voor dit dossier. Is dat al bekeken?

Bart Dochy (cd&v): Collega's, ik ben blij dat de zitting deze voormiddag begonnen is met de vraag van collega Sintobin over zelfdoding, en bij uitbreiding het mentaal welzijn van onze landbouwers. Spijtig dat niet iedereen aanwezig was, maar we hebben in de tussenkomsten gezien dat rechtszekerheid unaniem een van de belangrijkste dingen is voor een landbouwer. Men moet weten waar men aan toe is en mag niet in onzekerheid worden gestort.

Ik vraag me af, collega's – we moeten daar eens bij stilstaan –, met welke sector de overheid – en ik neem de overheid dan in brede zin – zich kan permitteren om op die manier onzekerheid te spuien over de manier waarop de mensen moeten werken. Ik ben burgemeester in een gemeente. Als ik het werkschema van de mensen aanpas voor volgende maand, dan moet ik daarover vakbondsoverleg organiseren en zorgen dat ik klaar ben. Het gaat hier niet over mensen die in een of ander arbeidscontract tewerkgesteld zijn, maar over mensen die op zelfstandige basis de wetgeving voor zichzelf moeten ontrafelen en kijken hoe ze die als dusdanig moeten toepassen en hoe ze hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Ze zijn vandaag – eigenlijk gisteren – hun teeltplan aan het opstellen voor 2023. Misschien zijn er weinigen die het weten, maar wanneer het GLB zou worden uitgerold zoals het is goedgekeurd door Europa, dan zit je nu reeds met problemen omdat je bepaalde zaken niet meer zou kunnen implementeren, bijvoorbeeld over teeltrotatie, omdat het fysiek en praktisch gewoon onmogelijk is om dat nog te doen.

We hebben rond het verhaal van de varkensopkoopregeling gezien dat Vlaanderen een consensus heeft naar Europa, maar dat Europa niet akkoord is. Dan moet je aan de mensen uitleggen dat er een probleem is. Het is nochtans om de Europese doelstellingen te organiseren en te bereiken, dat we hier een aantal dingen voorstellen vanuit Vlaanderen, maar Europa blokkeert dat.

We hebben een GLB waar er een hele procedure aan is voorafgegaan, waar er een openbaar onderzoek is geweest, waar de behandeling van de bezwaren gebeurd

is, en waarbij een bepaalde partij zich opnieuw niet akkoord verklaart met het resultaat. Maar Europa is akkoord. Hier is Europa akkoord, maar zijn het de Vlaamse administraties die het blokkeren. In welk pingpongspelletje zitten wij eigenlijk? Dan zijn we collectief verontwaardigd dat de mensen een probleem hebben met hun mentaal welzijn, omdat rechtsonzekerheid daar een element in is. Moeten wij, verdorie, niet onze verantwoordelijkheid nemen? Ervoor zorgen dat het vooruitgaat? Zorgen dat we de mensen zekerheid geven? Ik begrijp dat mensen die een andere doelstelling hebben dan die landbouwers een leefbaar inkomen te geven, die nog meer de focus leggen op een aantal dingen rond natuur en milieu, redenen hebben om daar niet 100 procent gelukkig mee te zijn. Maar afdreigen met procedures en blokkeringen?

Ik ben gisteren naar een vergadering geweest waar iemand van de administratie voor 450 landbouwers een toelichting heeft gegeven over de stand van zaken van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Dat is triestig. Die mevrouw heeft dat schitterend gedaan, maar zij moest starten met te zeggen dat alles wat ze ging zeggen onder voorbehoud was. De vrijwillige mogelijkheden van landbouwers om mee te stappen in agromilieumaatregelen, klimaatverbetering, stimulerend beleid, dat wordt allemaal mooi uitgelegd. Maar ze zei dat het zou kunnen dat dat eigenlijk niet kan doorgaan. En die vrouw moest er ook bijzeggen dat de landbouwers er alstublieft op zouden ingaan. Want als ze er niet zouden in slagen om collectief, als sector, een aantal dingen te bereiken met het stimulerend beleid, dan mag men ervan op aan dat het straks zal worden opgelegd, misschien zonder vergoeding.

Men probeert vanuit de administratie de landbouwers mee te krijgen en ervoor te zorgen dat ze daarin meestappen. Maar goed, wat zitten we hier intussen te zeggen? We gaan nog eens een juridisch spelletje spelen. We gaan nog een beetje pingpongen tussen de Vlaamse administraties en binnen de Vlaamse Regering onderling. En we gaan ervoor zorgen dat het misschien nog twee maanden duurt alvorens de mensen weten waar ze voor staan en wat ze kunnen doen. En achteraf gaan we zeggen dat de landbouwers geen gebruik gemaakt hebben van die maatregelen. Het zou, verdorie, maar normaal zijn, zeker. Ze weten vandaag niet, op het moment dat ze hun teeltschema maken, waarvan ze gebruik kunnen maken.

Sta daar nu alstublieft toch eens bij stil en stop toch eens met die spelletjes. Geef duidelijkheid. Er is een akkoord van Europa over het GLB. Implementeer het en stuur bij. Akkoord, alles wordt bijgestuurd. Maar laat ons toch alstublieft starten. Sorry, mijn frustratie moet er even uit, maar, minister, het is erg.

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Voorzitter, ik deel uw frustratie.

Mevrouw Rombouts, u zegt dat Europa het heeft goedgekeurd en dat u ervan uitgaat dat er een bocht is gemaakt door bevoegde diensten van de Vlaamse overheid. Of dat problematisch is? Dat is problematisch. Maar wij zijn een parlement en wij vragen aan de regering en aan de ministers om dit op te lossen. Mijn vraag aan de minister van Landbouw is: hoe gaat u dat oplossen en op welke termijn gaat u dat oplossen? Ik denk dat wij als parlement niet meer kunnen doen dan die vraag stellen en er een duidelijk antwoord op willen horen. Dat is toch het punt. Ik denk dat ook de mensen van de oppositie dat willen. Geef ons tussen nu en twee weken een concreet antwoord.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik wil geen veertien dagen wachten met een concreet antwoord te geven, collega Van Hulle. Wat mij betreft moet dat asap. Ik begrijp het zelf ook niet, hé. Nogmaals, collega's, wij hebben op 22 februari een ontwerp van strategisch plan met een ontwerp-MER goedgekeurd, inclusief een passende

beoordeling, gevalideerd door het ANB. We hebben een heel traject doorlopen, een heel goedkeuringsproces, een openbaar onderzoek. We hebben een observatiebrief vanuit Europa gekregen. Dat was serieus huiswerk, met vierhonderd opmerkingen, die allemaal een doel hadden: de verdere vergroening en de verdere verduurzaming van de Vlaamse land- en tuinbouw. Op 5 december zegt de Europese commissie over wat er is ingediend: "Groen licht, goed gedaan Vlaanderen. Start daarmee vanaf 1 januari."

De afspraak was dat het MER en de passende beoordeling, gunstig beoordeeld door onze eigen diensten, zou worden gevalideerd door het ANB. Dat is op dit ogenblik nog niet het geval wegens onvoldoende kwaliteitsvol. Sta mij toe dat ik daarover verrast was. Daar was ik enorm over verrast. Als ik zie welk traject we hebben doorlopen en wat het resultaat is, waarvan heel wat landbouwers vandaag inzien dat het opnieuw serieuze inspanningen zijn, die ze ook willen doen, zoals de voorzitter terecht zegt, dan zijn zij op dit ogenblik bijzonder gefrustreerd, samen met ons. Ik wil er iedere dag aan werken om dat zo snel als mogelijk in orde te krijgen, want het is heel belangrijk.

Collega Schauvliege, die monitoring is belangrijk. Die willen we uiteraard ook hier in het parlement doen op gepaste tijdstippen, niet alleen richting Europa, zodat u met ons mee kunt volgen wat de positieve impact van dat plan zal zijn. Wie maakt daar deel van uit? Er is een Europese verordening die spreekt over de samenstelling. Dat zullen, naast de overheidsinstanties, klassiek ook de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) en de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Minaraad) zijn, die op hun beurt de verschillende betrokken actoren zullen aanduiden. Maar dat is natuurlijk iets dat zal worden opgenomen in de uitvoeringsbesluiten die nu moeten volgen, wat mij betreft ook zo snel mogelijk.

Collega's, ik kan alleen maar samen met jullie vaststellen dat we dat zo snel mogelijk moeten doen. Want ja, collega Joosen, daar zijn inderdaad financiële consequenties aan verbonden, niet alleen voor mij maar ook voor de VLM, die meer dan 25 procent van het budget moet kunnen benutten in relatie tot de landbouwers, onder andere voor de beheersovereenkomsten.

Nogmaals, ik ga ervan uit dat wanneer Europa, dat toch wel bijzonder streng is ten aanzien van de lidstaten op de verdere verduurzaming van de land- en tuinbouw – dat hebben we in deze commissie al heel vaak gezegd – zegt dat het goed is, en we samen hier de afspraak hebben gemaakt dat we niet aan gold-plating gaan doen, we dat zo snel mogelijk gaan goedkeuren.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Voorzitter, minister, collega's, ik kan jullie frustratie heel hard delen, maar het is wel een beetje zo dat wie wind zaait, storm zal oogsten. Heel het proces van het GLB heeft bepaalde stappen gevolgd maar bijvoorbeeld antwoorden op de reacties van het openbaar onderzoek zijn er nu pas in extremis gekomen. Maar hoeveel keer is daarnaar gevraagd? Hoeveel keer is gevraagd hoe de verwerking van de antwoorden zal zijn? Daar is nooit een antwoord op gekomen.

Europa heeft inderdaad in juni een zware opmerking gegeven over het oorspronkelijke plan. Er is nadien een ontwerp van passende beoordeling door het ANB gekomen op het aangepaste plan. Die was wel negatief. Dat vergeet u even te zeggen.

Ik denk dat het heel belangrijk is dat heel die oorlog tussen die twee ministers gewoon stopt. (*Opmerkingen van Tinne Rombouts*)

Minister, u bent gefrustreerd over de manier waarop u de landbouwers van antwoord moet dienen, maar het zijn vooral de landbouwers die het slachtoffer zijn. Dus, ja, het GLB is super belangrijk om een geïntegreerd omgevingsbeleid mee

vorm te geven. Daarom is het zo belangrijk dat er vanuit de twee departementen met één stem wordt gesproken. Dus, alstublieft, start daar nu eindelijk eens mee en stop met op elkaar te schieten, want niemand heeft daar voordeel bij.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het opkopen van landbouwgronden door Colruyt – 1016 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Enkele weken geleden, net voor kerst, blokkeerden een aantal boerenorganisaties een depot, een logistiek centrum van Colruyt. De landbouwers voerden actie omdat ze van mening zijn dat Colruyt weigert om hen de toegang tot grond te garanderen. Eind september 2020 maakte Colruyt namelijk bekend dat het een vennootschap had opgericht met als doel zijn bestaande landbouwgronden verder te gaan exploiteren, alsook nieuwe landbouwgronden te verwerven. Toen kwamen er meteen veel reacties op deze beslissing, zowel van de landbouwers als van collega's hier in het Vlaams Parlement. Ik denk aan collega's Coenegrachts, Rombouts en Nachtergaele.

De winkelketen zou ondertussen al 175 hectare landbouwgrond hebben verworven. Een bijkomend probleem is dat sommigen menen dat Colruyt met de landbouwvennootschap ook steun uit de tweede pijler van het GLB wil opstrijken. We hadden het er net nog over dat de middelen moeten terechtkomen waar ze moeten terechtkomen. De landbouworganisaties vinden het onverantwoord dat een supermarktketen, naast het land, ook de steun van de boeren inpakt.

Toen de vragen hier eind 2020 door de collega's werden gesteld, werden een aantal zaken duidelijk. Colruyt besloot de focus te leggen in de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen, net daar waar de grondprijzen in de voorbije jaren al het sterkst gestegen waren. Er werd ook gewezen op de enorme marktmacht van een gigant als Colruyt Group, en hoe dit niet te vergelijken is met een landbouwcoöperatie. De toenmalige minister van Landbouw, Hilde Crevits, gaf aan dat ze de marktpositie van de boeren als een grote uitdaging zag, en wou zich engageren om er werk van te maken om die te verbeteren. Ook gaf de minister toen aan dat ze het debat over niet-landbouwers die zich op de landbouwgrondenmarkt begeven, een fundamenteel en gerechtvaardigd debat vindt. Ik citeer: "Moeten we als samenleving kiezen voor een vrije grondenmarkt waar iedereen de vrijheid heeft om landbouwgrond te kopen of moeten we als overheid ingrijpen en voorkooprecht geven aan landbouwers wanneer landbouwgronden te koop komen. Dat is een cruciale vraag." Ik heb een aantal vragen, minister.

Klopt het dat Colruyt Group aanspraak zal maken op middelen uit de tweede pijler van het GLB? Indien dit het geval is, op welke steun zullen zij kunnen rekenen? Hoe evalueert u dit? Acht u het opportuun om dit punt bij uw federale en Europese collega's aan te halen, om hier een oplossing voor te vinden?

Welke maatregelen en initiatieven nam u reeds om de marktpositie van de Vlaamse landbouwers concreet te verbeteren? Welke resultaten kwamen reeds voort uit deze maatregelen en initiatieven?

Acht u het opportuun om landbouwers voorkooprecht te schenken wanneer landbouwgronden te koop komen? Zo ja, welke maatregelen zult u nemen om dit precies te bewerkstelligen?

Heeft u reeds overleg gehad met Colruyt Group over dit dossier om bepaalde spelregels af te spreken? Zo ja, wat werd er concreet afgesproken? Zo nee, bent u bereid om dit te doen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Zoals u weet, collega's is een van de voornaamste aanpassingen binnen het nieuwe GLB dat de areaal en diergebonden steunmaatregelen die door mijn diensten beheerd worden vanaf dit jaar enkel toegankelijk zijn voor zogenaamde actieve landbouwers. Hierbij moet onder andere een minimum aandeel van de bedrijfsactiviteit zich in de landbouwuitletting bevinden. Ik zal mij in het parlement niet uitlaten over individuele cases, maar de bedoeling van zo'n definitie 'actieve landbouwer' is net om de inkomensondersteuning te bedelen richting zij die voor dat inkomen afhankelijk zijn van hun landbouwactiviteit.

De drie belangrijkste maatregelen om de positie van de landbouwer in de keten te verbeteren, zijn de volgende. De eerste betreft de uitzonderingen op de algemene mededingingsregels voor erkende producentenorganisaties, de tweede het verhogen van de markttransparantie en het derde het verbieden en beteugelen van oneerlijke handelspraktijken.

Hoewel iedereen het erover eens is dat dit stuk voor stuk goede maatregelen of initiatieven zijn, is het bijzonder lastig om het effect of de impact ervan te meten of te kwantificeren. Marktprijzen bijvoorbeeld worden door diverse factoren bepaald. Denk bijvoorbeeld aan de huidige inflatie door het conflict in Oekraïne, waardoor je bijna onmogelijk een causaal verband tussen een bepaalde overheidsmaatregel en de marktprijs kan aantonen of bewijzen. De agrovoedingsmarkt is ook geen Vlaamse of Belgische markt, maar bij uitstek een Europese markt en sinds de verregaande liberalisering van de vrijhandel in toenemende mate ook een wereldmarkt.

Wat betreft het exclusieve eigenaarschap van gronden voor landbouwers, waar u naar verwijst: ik ben het daar niet mee eens. Het vrije eigendomsrecht is een belangrijk fundament waarop onze samenleving gebouwd is, en dat stel ik niet in vraag. Waar landbouwers nood aan hebben, is ook niet zozeer het alleenrecht op eigendom van landbouwgronden. Waar zij nood aan hebben, is de zekerheid dat gronden die bestemd zijn als landbouwgrond, ook die functionaliteit kunnen, mogen en blijven vervullen. Actieve landbouwers hebben dus vooral nood aan duurzame, en dus langdurige, gebruiksovereenkomsten. Eigendom is daar natuurlijk een heel verregaande en belangrijke vorm van, maar staat niet alleen.

In de Pachtwet, die u allen bekend is, en waaraan jullie goed hebben meegewerkt, waar jullie een heel belangrijke rol in hebben gespeeld, is trouwens ook opgenomen dat er een voorkeurecht geldt voor zittende pachters van gronden, maar hier werd dus aan gesleuteld om ook jonge landbouwers meer kansen te geven.

Tot slot, collega: mijn kabinet heeft in een gesprek met Colruyt dat thema reeds besproken. De spelregels inzake grondbezit en -gebruik liggen echter wettelijk vast en zijn duidelijk.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Dat is een duidelijk antwoord, minister. Het debat over actieve landbouw, over wie of wat een actieve landbouwer is, gaat hier al een aantal jaren mee. Ik herinner mij mijn eerste legislatuur, dacht ik. Collega Rombouts en collega Joke Schauvliege waren er toen ook al bij. We hebben toen ook al debatten gevoerd over actieve landbouw en wat een actieve landbouwer eigenlijk is. En toch geeft de Europese Commissie ieder jaar, of om de zoveel jaar, een paper vrij waaruit blijkt dat toch een aantal gelden uit bepaalde of diverse

fondsen terechtkomen waar ze niet moeten terechtkomen. Ik herinner mij trouwens, collega Dochy, dat Boerenbond ook gelden kreeg van Europa, dat het koninklijk huis zelfs gelden kreeg vanuit landbouwmiddelen. Dat kan ik u allemaal bezorgen indien u dat wilt.

Maar ik vind het toch een probleem dat een groep zoals Colruyt zich op die markt begeeft. Ik begrijp wel dat er een vrije markt is en ben het met u eens dat we geen exclusief voorkooprecht kunnen geven, maar ik vind het toch niet echt normaal dat zo'n groep zich begeeft op de markt van de landbouwgrond. U zegt zelf dat landbouwgronden voorbestemd moeten zijn voor landbouwactiviteiten. Maar dat zo'n groep zich begeeft op de landbouwgrondmarkt, drijft natuurlijk de prijzen omhoog. Dat is duidelijk. Er is al weinig beschikbare landbouwgrond in bepaalde streken, en als Colruyt die gronden dan nog gaat opkopen, wordt het voor individuele landbouwers wel niet zo evident om zelf nog landbouwgrond te pachten of te kopen. Ik vind dit geen goede evolutie. Maar ik ben in ieder geval blij dat u het overleg hebt gevoerd, of uw kabinet althans, met Colruyt en dat er bepaalde spelregels in acht moeten worden genomen.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Ik had dat artikel ook gelezen en op zich vond ik dat wel genuanceerd. De doelstellingen van Colruyt werden daarin duidelijk, met aan de andere kant de bezorgdheden van de landbouwers, die ik ook wel begrijp. Daarom zou ik er in de eerste plaats voor willen pleiten dat die beide partijen rond de tafel gaan zitten, in dialoog gaan met elkaar. Ik denk dat communiceren met elkaar over waar ze elkaar in kunnen vinden, wel tot oplossingen zal leiden. Ik ga helemaal akkoord met wat de minister zegt: landbouwgronden moeten in de eerste plaats gaan naar actieve landbouwers. Als ze die grond zelf kunnen kopen, is dat zoveel te beter. Maar ik hoor heel vaak dat jonge landbouwers – ook de Groene Kring geeft dat aan – op dat moment niet kunnen investeren in de aankoop van gronden. En dan lijkt het mij goed dat de landbouwgronden die er zijn – die van een andere eigenaar zijn, wie die nu ook is – wél moeten gebruikt worden om aan landbouw te zien. En ik begreep uit dat artikel dat de bezorgdheid vooral is dat men daar seizoenspachten of een ander instrument gebruikt om die grond aan die landbouwers te geven om aan landbouw te doen. Daar hebben we met het Pachtdecreet eigenlijk een oplossing voor gevonden. We hebben altijd gezegd: het Pachtdecreet is niet meer oké, want heel wat eigenaars gaan weg van dat instrument dat zo goed is voor de landbouwers en gaan over naar bezetting ter bede en weet ik veel wat allemaal om dat te gaan omzeilen. En wat vragen de landbouwers? Dat ze inderdaad een langere periode zeker zijn dat ze die grond gaan kunnen bewerken. Ik ben overtuigd dat we daar met het Pachtdecreet een enorme stap vooruit zetten. Aan de andere kant vraag ik mij ook af: moeten we de vrije markt niet behouden? Anders gaan we ingrijpen. Een voorstel dat hier is gelanceerd, was een voorverkooprecht geven voor actieve landbouwers. Maar hoe dan ook blijf je daar zitten met: wat is nu de definitie van een 'actieve landbouwer'? Ik ken ook heel wat investeerders in gronden die landbouwgronden opkopen en ook een landbouwnummer hebben omdat ze nu, bijvoorbeeld, paarden fokken. Paardenfokkerij is een landbouwactiviteit, maar ik denk dat we eens goed gaan moeten nadenken over die actieve landbouwer.

Ik wil hier ook nog in het debat inbrengen dat ik ook niet goed begrijp hoe het kan, als dat klopt, dat Colruyt inderdaad aanspraak zou kunnen maken op subsidies uit het GLB. Als het daar recht op heeft, kan ik ook niet aangeven dat het dat niet mag doen. Ik weet niet op welke basis ze die subsidies kunnen krijgen. Ik weet ook niet of het de bedoeling is van Colruyt, in de eerste plaats, om die grond op te kopen om aan subsidies te geraken. Ik ga ervan uit dat ze andere bedoelingen hebben, namelijk de landbouwers daar helpen om gronden te hebben om producten van lokale bodem te kunnen telen en die dan ook te gaan afzetten, bij Colruyt

of bij anderen. Ze zijn daar ook vrij in, denk ik. Dat lijkt mij inderdaad niet helemaal logisch voor wie eigenaar is van gronden, maar die gronden eigenlijk verpacht aan een landbouwer. Die subsidies uit het GLB zouden moeten terechtkomen bij die actieve landbouwer en niet bij de eigenaar die die grond verpacht. Ik weet niet of daarover duidelijkheid kan worden geschapen, over hoe het kan dat men daar in het verleden wel degelijk recht op had, of dat in het toekomstige GLB ook nog altijd zal kunnen, en of we daar eventueel nog op kunnen ingrijpen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voorzitter, ik ga hier niet veel over zeggen, maar ik denk dat we hier al vaak zijn tussengekomen over de noodzaak van een echt grondenbeleid in Vlaanderen. Dat is er niet. Vandaag wordt degene die het meeste biedt, eigenaar van de grond, en dan zijn er nog veel mogelijkheden om die dan niet voor landbouw te laten, om die voor andere doelstellingen in te zetten. Daar zit dus een groot probleem, volgens ons, veel ruimer dan de case van Colruyt. Ik denk maar aan de aardappelverwerkende sector, bijvoorbeeld, die ook massaal gronden opkoopt om daar dan via contractteelt te werken. Ik denk dus dat het een veel ruimer probleem is.

Ik kom ook eventjes tussen omdat de collega verwijst naar het Pachtdecreet. Ik lees in de pers overal verklaringen over dat Pachtdecreet. De minister is op de hoogte van dat Pachtdecreet, de voorzitter van Boerenbond weet wat er in dat Pachtdecreet staat, maar dat is nog altijd niet in deze commissie gekomen. Ik vind het eigenlijk niet kunnen dat iedereen erover spreekt alsof dat al een vaststaand feit is. Het is een parlementair initiatief. Met andere woorden, dit moet hier in de commissie komen. Op 8 november is er door diverse collega's van de meerderheid gezegd dat ze een akkoord hadden bereikt. Ik denk dat we er allemaal tevreden over waren dat men die stap had gezet. Ik vraag mij nu wel af hoe het nu zit. Het juridisch advies is ook al lang geleden gegeven, denk ik. Ik kan me voorstellen dat een juridisch advies leidt tot nog wat aanpassingen of tot nadenken of men nog dingen moet verduidelijken en zo verder. Voorzitter, ik erger mij echter een beetje aan het feit dat daar overal verklaringen over worden afgelegd, terwijl wij als commissie de tekst niet ... *(Opmerkingen)*

Ik heb de tekst gevraagd van wat er nu voorligt. Ik heb die niet gekregen. Ik respecteer dat ook, maar ik vind het dan wel bijzonder dat bijvoorbeeld de voorzitter van Boerenbond wel over die tekst beschikt, en ik betreur dat toch.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Voorzitter, ik ga ervan uit dat u wel zult antwoorden wat dat laatste betreft. Ik vind het niet raar dat, als collega's initiatieven nemen en iets uitwerken, zij daarover spreken met de vele mensen die op het terrein actief zijn. Ik vind het eigenlijk niet meer dan normaal dat, als je hier iets indient, daarover ook met een aantal mensen is gesproken. Hoe het met de regeling en de indiening zit, laat ik echter aan de voorzitter over.

Collega's, ik wil nog even ingaan op het element van Colruyt en de aankoop van de gronden. Er zijn inderdaad heel wat instrumenten die mogelijk positief kunnen beïnvloeden dat de grond ook effectief ter beschikking wordt gesteld van actieve landbouwers. Ik denk dat we inderdaad zelfs misschien nog extra initiatieven kunnen nemen om dat te bewerkstelligen.

Wat de twijfel betreft over wat een actieve landbouwer is: ik denk dat er ook daarin wel evoluties zijn, ook als we naar het GLB kijken. Ik denk dat dat eigenlijk ook wel voor een stuk van de baan is. Ik denk niet dat daar nog enige twijfel over kan bestaan. Het klopt dat de landbouwer natuurlijk niet altijd de mogelijkheid heeft om alle landbouwgronden in eigendom te hebben. Dat hoeft op zich ook niet

dadelijk een probleem te zijn, tenzij men natuurlijk via de eigendommen op een andere manier zaken probeert te sturen en te organiseren en probeert bepaalde evenwichten in ketens op een andere manier te bespelen. In die zin baart het me toch wel zorgen als een supermarktketen, die een onderdeel is van de hele voedingsketen, dan net specifiek in gronden gaat investeren. Daarmee komen posities in een bepaalde verhouding, met mensen die moeten samenwerken en afspraken moeten kunnen maken om tot kwaliteitsvolle, goede voeding, maar ook tot een correcte prijsvorming voor landbouwers te kunnen komen, waarbij er ook een vrijheid van ondernemerschap moet kunnen worden gegarandeerd, immers natuurlijk wél onder druk.

Daarom heb ik daar toch wel een probleem mee en heb ik er een bezorgdheid over. Minister, zoals u hebt aangegeven, kan het ketenoverleg daar mogelijk wel een rol in spelen. Ik hoop dat er begrip en transparantie is van alle partners om dan effectief ook toch wel tot die richtlijnen te komen.

Bart Dochy (cd&v): Collega, om te antwoorden op uw terechte bekommernis: het zou mij bijzonder verwonderen, als de voorzitter van Boerenbond zou beschikken over de laatste versie van de tekst, omdat er een wetgevingstechnisch en taaladvies gevraagd is aan de dienst van het Vlaams Parlement. Die vraag is al begin december ingediend. Ze hebben gezegd dat er heel veel werk aan die tekst is, omdat hij in hoofdzaak bestaat uit oude artikelen van de wet van 1969. Ik zeg het soms wat lacherig, maar zoals men in de tijd het Onzevader heeft moeten actualiseren qua taalgebruik, heeft men ook de tekst van het Pachtdecreet eindelijk eens door de mangel gehaald, om de oude verwoordingen te vervangen door nieuwe, voor 2022, 2023.

Dat betekent dat er in de oude tekst van de Pachtwet, die mee overgenomen wordt in het nieuwe decreet, ook heel wat taaltechnische aanpassingen zijn. We moeten erover waken dat die taaltechnische aanpassingen ook geen wijziging van interpretatie teweegbrengen. Op dat vlak is er extra werk aan het juist zetten van de tekst. Deze namiddag zitten we nog eens samen met de indieners om te kijken waar we nu eigenlijk staan, met de bedoeling om de tekst dan nog eens terug te sturen naar de dienst Data en Advies. Dan kunnen we de tekst vrijgeven voor de pers, zoals de procedure het voorschrijft, en kunnen we meteen advies vragen aan de Raad van State.

We zullen dat op een termijn van zestig dagen doen om het grondig te laten gebeuren. Het is een decreet waarvan we hopen dat het wat langer stand kan houden en dat het niet zomaar aangepast wordt. Dat ligt ook in de lijn van de traditie van de pachtwetgeving. Er zijn maar twee grote referentiejaar: 1969 en 1988. We hopen dat we iets kunnen maken dat robuust is. Daarom willen we ook niet zomaar snel een decreet naar het parlement sturen, maar het grondig laten screenen door de diensten van het parlement zelf en vooral ook door de Raad van State, om dan naar de commissie te komen, en dat zal vermoedelijk voor maart of april zijn. De tekst zal vroeger beschikbaar zijn, op het moment dat hij naar de Raad van State zal worden gestuurd.

Chris Steenwegen (Groen): Ik begrijp het, maar het is alleen vervelend, omdat wij daar ook over bevraagd worden en het moeilijk hebben om mensen dan ook de correcte informatie te geven. Ik hoop dat de tekst snel kan komen, zodat we allemaal over dezelfde informatie beschikken en dan ook in het parlement het belangrijke debat erover kunnen verderzetten.

De voorzitter: We doen ons uiterste best. Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik ga nog even kort reageren. Voor is mij is dit opnieuw het bewijs dat we er alle baat bij hebben om zo snel mogelijk naar het goedgekeurd GLB te gaan, want daarin is die definitie van die actieve landbouwer opgenomen.

De middelen die we vrijmaken via Europa zijn daarvoor bedoeld, niet voor de Colruyts of anderen. Dat wil ik hierbij nog even zeggen. Zoals verschillende collega's ook aangehaald hebben, is die hervorming van de Pachtwet heel belangrijk, ook om toegang tot grond te verzekeren voor die jonge actieve landbouwer.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Dank u wel, voor de tussenkomsten van iedereen. Ik heb straks een actuele vraag over het stikstofdossier. Ik raad iedereen aan om aan te sluiten in het debat. (*Opmerkingen van Tinne Rombouts*)

De voorzitter: Dat is lang geleden, collega Sintobin. We waren verrast dat u zich zo lang hebt kunnen inhouden om daar nog een vraag over te stellen.

De vraag om uitleg is afgehandeld.